

Strategia zarządzania dla obszaru Natura 2000 „Beskid Śląski”

**Projekt PL0108 „Optymalizacja wykorzystania zasobów sieci
Natura 2000 dla zrównoważonego rozwoju w Karpatach”**

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
(Islandia, Liechtenstein, Norwegia)

**Instytut Ochrony Przyrody PAN
Kraków**

Opracowanie strategii: Joanna Perzanowska

kontakt: perzanowska@iop.krakow.pl

Strategia zarządzania dla obszaru Natura 2000 „Beskid Śląski” została opracowana w ramach projektu PL0108 „Optymalizacja wykorzystania zasobów sieci Natura 2000 dla zrównoważonego rozwoju w Karpatach” realizowanego w latach 2007-2011..

Więcej informacji o projekcie: www.iop.krakow.pl/karpaty

Spis treści

Projekt „Natura 2000 w Karpatach”	5
Strategie zarządzania – założenia ogólne	7
Opis obszaru	9
<i>Podstawy prawne, lokalizacja i granice obszaru</i>	<i>9</i>
<i>Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000</i>	<i>9</i>
<i>Cele ochrony obszaru Natura 2000 i priorytety ochrony.....</i>	<i>11</i>
<i>Istniejące formy ochrony.....</i>	<i>12</i>
<i>Ogólna charakterystyka środowiska przyrodniczego.....</i>	<i>12</i>
<i>Użytkowanie terenu</i>	<i>13</i>
<i>Własność.....</i>	<i>13</i>
<i>Gospodarka wodami</i>	<i>13</i>
<i>Leśnictwo</i>	<i>14</i>
<i>Użytkowanie turystyczne</i>	<i>14</i>
<i>Uwarunkowania socjoekonomiczne.....</i>	<i>15</i>
Strategia ochrony siedlisk przyrodniczych	16
<i>Zestawienie typów siedlisk przyrodniczych.....</i>	<i>16</i>
<i>Ogólna ocena stanu i znaczenia siedlisk przyrodniczych</i>	<i>16</i>
<i>Potrzeby ochrony siedlisk przyrodniczych.....</i>	<i>26</i>
<i>Zagrożenia dla siedlisk przyrodniczych i sposoby ich eliminacji.....</i>	<i>31</i>
<i>Warunki utrzymania lub poprawy stanu ochrony siedlisk przyrodniczych.....</i>	<i>33</i>
<i>Zakres monitoringu siedlisk przyrodniczych.....</i>	<i>35</i>
<i>Braki danych.....</i>	<i>36</i>
Strategia ochrony gatunków roślin.....	37
<i>Zestawienie gatunków roślin</i>	<i>37</i>
<i>Ogólna ocena stanu i znaczenia gatunków roślin.....</i>	<i>37</i>
<i>Potrzeby ochrony gatunków roślin</i>	<i>38</i>
<i>Zagrożenia dla gatunków roślin i sposoby ich eliminacji</i>	<i>39</i>
<i>Warunki utrzymania lub poprawy stanu ochrony gatunków roślin</i>	<i>39</i>
<i>Zakres monitoringu gatunków roślin</i>	<i>39</i>
<i>Braki danych.....</i>	<i>40</i>
Strategia ochrony gatunków zwierząt.....	41
<i>Zestawienie gatunków zwierząt</i>	<i>41</i>
<i>Ogólna ocena stanu i znaczenia gatunków zwierząt.....</i>	<i>41</i>
<i>Potrzeby ochrony gatunków zwierząt.....</i>	<i>48</i>
<i>Zagrożenia dla gatunków zwierząt i sposoby ich eliminacji</i>	<i>48</i>
<i>Warunki utrzymania lub poprawy stanu ochrony gatunków zwierząt.....</i>	<i>53</i>
<i>Zakres monitoringu gatunków zwierząt</i>	<i>54</i>

<i>Braki danych</i>	55
Waloryzacja obszaru Natura 2000	56
Analiza problemów związanych z ochroną obszaru Natura 2000 i propozycje rozwiązań	56
Sposoby ochrony poszczególnych przedmiotów ochrony.....	56
Ochrona jakości i naturalności cieków.....	58
Niewłaściwie realizowane użytkowanie turystyczno-rekreacyjne.....	58
Istniejące plany zarządzania dla obszaru	59
Analiza możliwości skutecznej ochrony obszaru (SWOT)	59
Rekomendacje do zarządzania obszarem Natura 2000	60

Projekt „Natura 2000 w Karpatach”

Projekt PL0108 "Optymalizacja wykorzystania zasobów sieci Natura 2000 dla zrównoważonego rozwoju w Karpatach" otrzymał dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Całkowity koszt projektu to 950 000 Euro. Projekt jest dofinansowany w 85% przez MF EOG, pozostałe 15% współfinansują Małopolski Konserwator Przyrody i Podkarpacki Konserwator Przyrody (5%) oraz Instytut Ochrony Przyrody PAN (10%). Projekt jest wdrażany w latach 2007-2011 przez Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie, w ramach Centrum Natura 2000.

Zasięg projektu obejmuje cały obszar znajdujący się w polskiej części regionu biogeograficznego alpejskiego sieci Natura 2000, obejmujące południową część trzech województw: małopolskiego, podkarpackiego i śląskiego. Powierzchnia tego obszaru wynosi ok. 10 tys. km². Większość działań jest skoncentrowanych na terenie projektowanych obszarów Natura 2000.

Cele projektu:

- Zaangażowanie lokalnych społeczności i instytucji oraz środowiska naukowego do współtworzenia sieci Natura 2000 na rzecz racjonalnej ochrony przyrody w Karpatach.
- Wypracowanie strategii zarządzania obszarami Natura 2000 oraz pilotażowe wdrożenie działań na rzecz aktywnej ochrony siedlisk przyrodniczych.
- Stworzenie systemu przepływu i udostępniania informacji o obszarach Natura 2000.
- Upowszechnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych i kulturowych Karpat (programy edukacyjne, konkursy).
- Określenie istniejących i potencjalnych konfliktów między rozwojem gospodarczym i ochroną przyrody oraz wskazanie sposobów ich rozwiązania.

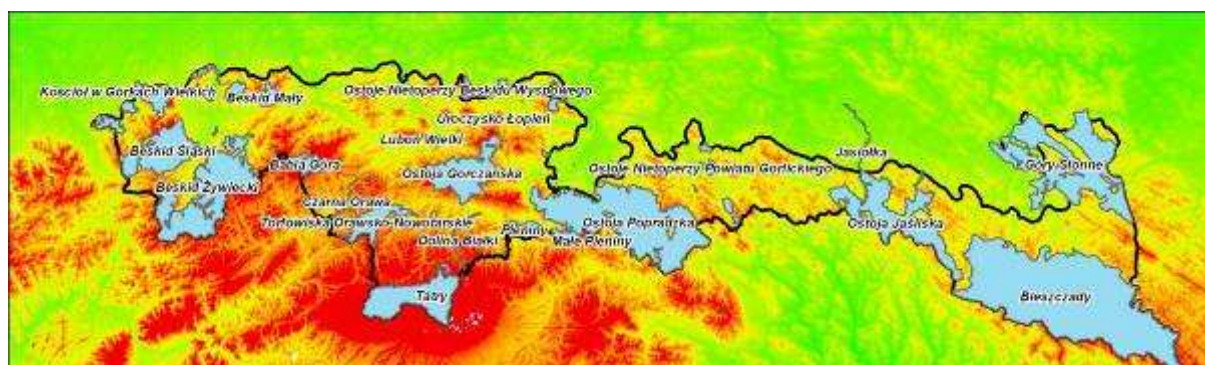
Formalna struktura działań projektu miała następujący kształt:

1. Strategie zarządzania, zintegrowany system informacji i analizy spójności.
 - 1.1. Strategie zarządzania dla 23 obszarów Natura 2000 w Karpatach.
 - 1.2. Zintegrowany system informacji o sieci Natura 2000 w Karpatach.
 - 1.3. Analizy spójności sieci Natura 2000 w polskich Karpatach.
2. Programy aktywnej ochrony.
 - 2.1. Program ochrony dużych drapieżników.
 - 2.2. Program aktywnej ochrony w Bieszczadzkim Parku Narodowym.
 - 2.3. Program aktywnej ochrony torfowisk w Nadleśnictwie Nowy Targ.
 - 2.4. Program aktywnej ochrony w Babiogórskim Parku Narodowym.
 - 2.5. Program aktywnej ochrony w Gorczańskim Parku Narodowym.
3. Programy edukacyjne, promocja projektu i koordynacja.
 - 3.1. Programy edukacyjne.
 - 3.2. Promocja projektu.
 - 3.3. Koordynacja.

Jednym z kluczowych zadań projektu było wypracowanie strategii zarządzania dla 23 obszarów Natura 2000. Listę obszarów, dla których przygotowano takie opracowanie przedstawiono poniżej. Wszystkie strategie i załączniki zostały przekazane opinii

publicznej poprzez stronę internetową www.iop.krakow.pl/karpaty, poprzez którą można również składać uwagi, postulaty i propozycje uzupełnień.

Kod obszaru	Nazwa obszaru
woj. małopolskie	
PLC120001	Tatry
PLH120001	Babia Góra
PLH120002	Czarna Orawa
PLH120009	Kostrza
PLH120013	Pieniny
PLH120016	Torfowiska Orawsko-Nowotarskie
PLH120018	Ostoja Gorczańska
PLH120019	Ostoja Popradzka
PLH120024	Dolina Białki
PLH120025	Małe Pieniny
PLH120043	Luboń Wielki
PLH120078	Uroczysko Łopień
PLH120094	Ostoje Nietoperzy Powiatu Gorlickiego <i>(tylko dla enklawy Cerkiew w Łosiu i Kunkowej)</i>
PLH120052	Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego <i>(tylko w granicach dawnego obszaru Opactwo Cystersów w Szczyrzycu)</i>
woj. podkarpackie	
PLC180001	Bieszczady
PLH180011	Jasionka
PLH180013	Góry Słonne
PLH180014	Ostoja Jaślicka
woj. śląskie	
PLH240023	Beskid Mały
PLH240006	Beskid Żywiecki
PLH240005	Beskid Śląski
PLH240007	Kościół w Radziechowach
PLH240008	Kościół w Górkach Wielkich

Rozmieszczenie obszarów Natura 2000 w Karpatach, dla których opracowano strategie zarządzania.

Strategie zarządzania – założenia ogólne

Sieć Natura 2000 składa się z dwóch typów obszarów: obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSOP) oraz specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOOS). Zarówno OSOP, jak i SOOS wyznaczone są w naszym kraju w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska. Pomimo, że sam proces legislacyjny dla tych dwóch typów obszarów Natura 2000 przebiega nieco innymi torami, to proces planowania ich ochrony ma podobne podstawy prawne. Podstawowymi dokumentami regulującymi szczegółowe zasady ochrony każdego z obszarów Natura 2000 są plany zadań ochronnych i plany ochrony obszarów Natura 2000. Różnica między tymi aktami prawnymi jest taka, że plany zadań ochronnych powinny być dokumentami operacyjnymi, ogólniejszymi, uchwalanymi na okres 10 lat. Natomiast dla niektórych obszarów (lub ich części, która jest określona w planach zadań ochronnych) powinny zostać przeprowadzone dokładniejsze analizy i na tej podstawie opracowane plany ochrony – bardziej szczegółowe dokumenty, obowiązujące przez 20 lat. Treść i sposób tworzenia planów ochrony i planów zadań ochronnych określają odpowiednie rozporządzenia Ministra Środowiska:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. 2010, nr 64, poz. 401)
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. 2010, nr 34, poz. 186).

Realizacja projektu PL0108 miała między innymi na celu wspomóc procesy planowania w danym terenie. W związku z tym opracowano strategie zarządzania dla 23 Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk utworzonych w Karpatach. Strategie te nie mają statusu formalnego dokumentu. Jednak dzięki temu, że były przygotowane w ścisłej współpracy z zarządzającymi terenem i w oparciu o dyskusje toczone w czasie licznych warsztatów, spotkań i konsultacji mają, w naszej opinii, bardzo istotne znaczenie. Prezentują bowiem w pełni niezależne zestawienie danych i analiz naukowych, a także opinie (często rozbieżne) uczestników spotkań. Wydaje się więc, że mogą stanowić doskonały punkt wyjścia do rozpoczęcia formalnego procesu tworzenia planów zadań ochronnych i planów ochrony dla tych obszarów. Liczymy również na to, że strategie pomogą zarządzającym terenem we właściwym ukierunkowaniu tymczasowych działań ochronnych, które powinny być prowadzone nawet przed uchwaleniem formalnych dokumentów planistycznych. Mogą być również wykorzystywane do innych analiz, w których bierze się pod uwagę aspekty związane z siecią Natura 2000, np. w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko, planach zagospodarowania przestrzennego, programach ochrony środowiska, planach urządzania lasu, strategiach rozwoju gmin i powiatów.

Wdrażanie sieci Natura 2000 w Polsce spowodowało również konieczność istotnej zmiany podejścia do planowania w obszarach chronionych. Dotychczas ochrona obszarowa polegała przede wszystkim na określeniu listy zakazów i nakazów odnoszących się np. do całej powierzchni rezerwatu przyrody, czy też parku narodowego. Natomiast w obszarach Natura 2000 przedmiotami ochrony są przede wszystkim wybrane siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt (i ich siedliska). W związku z tym, w ramach projektu „Natura 2000 w Karpatach”

sporządzono również Strategie ochrony gatunku/siedliska w obszarze Natura 2000. Dla każdego przedmiotu ochrony, we wszystkich obszarach Natura 2000 w regionie alpejskim (nie tylko w tych, dla których opracowano strategie zarządzania) opracowano kilkustronicową kartę informacyjną, zawierającą podstawowe informacje o danym przedmiocie ochrony i wskazania do monitoringu, ochrony oraz dalszych badań. Powstała w ten sposób baza danych zawierająca 472 karty informacyjne, w tym 220 kart dla siedlisk przyrodniczych, 34 dla gatunków roślin oraz 217 kart dla gatunków zwierząt. Całość zgromadzonych informacji została również opublikowana poprzez stronę internetową projektu.

Opis obszaru

Podstawy prawne, lokalizacja i granice obszaru

Obszar zaproponowany do sieci Natura 2000 w styczniu 2008 roku, dla ochrony szeregu siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt. Obszar Beskid Śląski PLH240005, położony jest w województwie śląskim, na terenie 14 gmin. Są to:

Gmina	Powiat	Pow. obszaru na terenie gminy [ha]
Istebna	cieszyński	3316,15
Lipowa	żywiecki	3164,84
Milówka	żywiecki	2551,85
Radziechowy-Wieprz	żywiecki	1632,93
M. Bielsko-Biała	Bielsko-Biała	2442,62
Jasienica	bielski	359,40
Goleszów	cieszyński	806,63
Węgierska Górka	żywiecki	620,82
Wilkowice	bielski	413,70
Brenna	cieszyński	1907,95
Szczyrk	bielski	703,43
Wisła	cieszyński	6000,20
Jaworze	bielski	1106,78
Ustroń	cieszyński	1378,39

Powierzchnia obszaru to 26410,3 ha. Obejmuje najdalej na zachód w łuku polskich Karpat wysunięty fragment Beskidów. Składa się z 5 enklaw, zlokalizowanych w najwyższych partiach Beskidu ze szczytami: Stożkiem, Czantorią, Baranią Górą i Skrzycznem, Klimczokiem i Równicą.

Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000

W Beskidzie Śląskim stwierdzono występowanie 17 typów siedlisk przyrodniczych

Siedlisko	Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
3220 Pionierska roślinność na kamieńcach i żwirowiskach górskich potoków	C (D)	C	C	C
*6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	C	C	C	C
*6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe	C	C	C	C
6430 Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>)	A	C	A	A
6510 Łąki ekstensywnie użytkowane	A	C	B	B
6520 Górskie łąki konietlicowe	B	C	C	C

użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>)				
7140 Torfowiska przejściowe	(B)	(C)	(C)	(C)
7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	A	C	A	A
8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacetalia vandellii</i>	B (A)	C	B	B (A)
8310 Jaskinie nieudostępniane do zwiedzania	B (A)	C	B	B (A)
9110 Kwaśne buczyny (<i>Luzulo- Fagenion</i>)	A	B (C)	A	A
9130 Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati- Fagenion</i>)	A	C	A	A
9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio- Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	A	C	A	A
*9180 Jaworzyny i lasy klonowo- lipowe na stromych stokach i zbożach	A	C	A	A
*91D0 Bory i lasy bagienne	A	C	A	A
*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródłiskowe</i>)	B	C	C	B
9410 Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i>)	A	B (C)	A	A

Uwaga!

* gwiazdką oznaczono priorytetowe typy siedlisk;

W nawiasach podano proponowaną ocenę w zmienionym SFD

Flora i fauna

W Beskidzie Śląskim stwierdzono występowanie 21 gatunków zwierząt i roślin z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.

Jest to jedna z ostoi fauny typowej dla puszczy karpackiej, z całym jej zróżnicowaniem w obrębie poszczególnych grup systematycznych – od bezkręgowców po duże ssaki, choć dla żadnej z nich nie jest uznawany za najważniejszy obszar dla ich zachowania w Beskidach.

Z początkiem XX wieku stwierdzono tu występowanie konarka tajgowego. Było to jedno z 3 znanych w Polsce stanowisk tego chrząszcza. Niestety, od tego czasu brak potwierdzenia jego obecności.

Gatunek	Populacja	Stan ochrony	Izolacja	Ocena ogólna
Rośliny				

tojad morawski	A	A	C	A
tocja karpacka	C	B	C	B
obuwik pospolity	D			
widłoząb zielony	D			
Zwierzęta				
pachnica dębowa	C (D)	C	C	C
kozioróg dębosz	C (D)	C	C	C
biegacz urozmaicony	C	C	C	C
czerwończyk nieparek	D			
głowacz białołetwy	C (D)	B	C	B
minóg strumieniowy	C (D)	C	C	C
brzanka	C (D)	C	C	C
traszka grzebieniasta	C	C	C	C
traszka karpacka	C	B	C	B
kumak górski	C	B	C	B
wilk	C	C	C	C
ryś	C	C	B	C
wydra	C	C	C	C
podkowiec mały	C	B	B	B
nocek orzęsiony	C	B	C	B
nocek duży	C	B	C	B
nocek Bechsteina	C	B	C	B
mopek	C	B	C	B

W nawiasie zamieszczono proponowaną ocenę w zmienionym SFD.

Cele ochrony obszaru Natura 2000 i priorytety ochrony

Celem ochrony w Obszarze Natura 2000 Beskid Śląski jest zachowanie we właściwym stanie ochrony¹ siedlisk przyrodniczych oraz gatunków z zał. II Dyrektywy Siedliskowej i ich siedlisk. Głównym przedmiotem ochrony są siedliska leśne, a spośród pozostałych: 8220 - *Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z Androsacetalia vandellii* i 8310 - *Jaskinie nieudostępniane do zwiedzania*, najlepiej tu reprezentowane spośród innych obszarów w Beskidach.

¹ Zgodnie z Artykułem 1e Dyrektywy Siedliskowej, „właściwy stan ochrony” siedlisk przyrodniczych oznacza, że:

- naturalny zasięg siedliska jest stały lub powiększa się;
- zachowuje ono specyficzną strukturę i funkcje, konieczne dla jego trwania w dłuższej perspektywie czasowej i są podstawy do przypuszczenia, że zachowa je w dającej się przewidzieć przyszłości;
- stan ochrony typowych dla niego gatunków również jest właściwy.

W przypadku gatunków, analogicznie, właściwy stan ochrony oznacza, że:

- dynamika populacji gatunku wskazuje na jego żywotność i szansę utrzymania się w biocenozie przez dłuższy czas;
- naturalny zasięg gatunku nie ulegnie zmniejszeniu w przewidywalnej przyszłości;
- istnieje i prawdopodobnie będzie istnieć wystarczająco duże siedlisko, by utrzymać populację gatunku w dłuższej perspektywie czasowej.

Bardzo istotne są też chronione tu rośliny, zwłaszcza tojad morawski, a z gatunków zwierząt nietoperze, w mniejszym stopniu płazy i duże drapieżniki.

Istniejące formy ochrony

Obszar niemal w całości położony na terenie Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego (38 620 ha; 1998);

8 rezerwatów przyrody:

Barania Góra (383,04 ha; 1953), Czantoria (97,71 ha; 1996), Kuźnie (7,22 ha; 1995), Stok Szyndzielni (57,92 ha; 1953), Wisła (17,61 ha; 1953), Zadni Gaj (5,77 ha; 1959), Dolina Łańskiego Potoku (46,89 ha; 1998), Jaworzyna (40,03 ha; 2003);

2 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: Cygański Las (925,53 ha), Park Ekologiczny Dolina Wapienicy (1519,02 ha; 2001).

Obszar częściowo położony na terenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Beskidu Śląskiego (50 052,1 ha).

Ogólna charakterystyka środowiska przyrodniczego

Obszar Natura 2000 Beskid Śląski jest w znacznym stopniu zalesiony – lasy zajmują tu ponad 85% powierzchni, choć obecnie większość z nich to nasadzenia świerkowe. Najstarsze, ponad 200 letnie, naturalne lasy świerkowe zachowały się jedynie na północno-zachodnich stokach Baraniej Góry, gdzie od lat 50. XX wieku objęto je ochroną rezerwatową. W wielu miejscach w Beskidzie dawniej dominował buk. Najładniejsze fragmenty lasów bukowych zachowały się jeszcze na stokach Szyndzielni po stronie doliny Białki oraz na zboczach Równicy. Ciekawostką w drzewostanie są rosnące tu stosunkowo często okazy cisów (pod Tułem, w Cisownicy, Brennej, koło Istebnej). Na północnych stokach, miejsca skaliste - jary z rumoszem skalnym zajmują jaworzyny, najczęściej z łanowo występującą w runie miesięcznicą trwałą. Interesujące płaty tych zbiorowisk znajdują się np. na Skrzycznym, nad potokiem Janoszka w Kamesznicy.

Roślinność, jak wszędzie w Beskidach, odznacza się strefowością klimatyczno-wysokościową: do 500 m – jest tu piętro pogórza, porośnięte przez wielogatunkowe lasy liściaste; powyżej, do około 1150 m - piętro regla dolnego zajęte przez lasy bukowo-jodłowe i ponad 1150 m - piętro regla górnego, gdzie dominuje naturalny bór świerkowy.

W Beskidzie Śląskim stosunkowo niewielkie powierzchnie zajmują polany regłowe, gdzie utrzymują się łąki z interesującymi gatunkami roślin. Wyżej są to górskie łąki konietlicowe, a w dolinach, w piętrze pogórza – łąki rajgrasowe, w obu przypadkach wciąż jeszcze na części terenu wykaszane i wypasane. Często spotyka się tu także młaki, występujące w rozproszeniu, przy zboczowych wysiękach wody. W wyższych partiach, w rejonach polan szczytowych, niegdyś wypasanych, spotykamy pozostałości muraw bliźniczkowych i borówczyska. W sąsiedztwie młak i górnych partii potoków, gdzie wilgoć utrzymuje się przez cały sezon wegetacyjny, obserwować można zbiorowiska wysokich, barwnych bylin, z takimi gatunkami, jak: tojad mocny, omieg górski, sadzic konopiasty.

Rejon Góry Tuł natomiast, to wyspa roślinności kserotermicznej, niestety jednak, ulegająca systematycznie sukcesji wtórnej. Otwarte siedliska obfitują w liczne gatunki chronione, w tym storczykowatych, z których najciekawsze to notowane tu kiedyś w nasłonecznionych miejscach, rzadkie w Beskidach storczyki: błądy, purpurowy,

kukawka, męski, czy kukułki: bzowa, Fuchsa, krwista. Północne rejony Beskidu są z kolei jednym z nielicznych w Polsce miejsc występowania cieszynianki wiosennej.

Geologia i gleby

Masywy górskie zbudowane są z fliszu karpackiego, głównie z łupków, piaskowców i zlepieńców. Bardzo często występujący tu piaskowiec godulski, tworzy grube warstwy, budując najwyższe partie Beskidu. Jego pęknięcia doprowadziły do utworzenia głębokich, rozpadlinowych jaskiń. Budowa geologiczna umożliwiła wykształcenie się ponadto szeregu malowniczych form skalnych, takich jak: progi i wodospady w dolinach potoków, liczne formy skałkowe oraz różnorodne formy osuwiskowe powierzchniowe i podziemne. Na północno-zachodnich obrzeżach Beskidu, obecne są także wapienie cieszyńskie i, co ciekawe, intruzje wulkaniczne zwane cieszynitami.

Klimat

W Beskidzie Śląskim, podobnie jak w pozostałych Beskidach Zachodnich panuje klimat umiarkowany górski. Charakterystyczne jest zmniejszanie się rocznej amplitudy temperatur wraz z wysokością. Klimat charakteryzuje się dużą zmiennością pogody, znaczną ilością opadów (od 800 do 1200 mm rocznie) i dużym zaśnieżeniem w miesiącach zimowych oraz silnymi i częstymi wiatrami. Strefa maksymalnej ilości opadów leży na wysokości 1400-1500 m n.p.m. Wyższe partie, ponad 1000 m n.p.m. notują mniejszą liczbę dni z deszczem, opad spada tu w większej ilości jednorazowo, natomiast w niższych partiach liczba dni z deszczem jest większa. Największy wpływ na kształtowanie się pogody wywierają masy powietrza polarno-morskiego z przeważającym wiatrem zachodnim. Średnia roczna temperatura waha się od 5,4 °C w partiach grzbietowych do 8,5 °C w dolinie Olzy. Najchłodniejszym miesiącem jest styczeń, natomiast najcieplejszym lipiec. Występują tu okresy pięknych, słonecznych dni, szczególnie latem i jesienią (tzw. wyże majowe i październikowe). Istotnym czynnikiem klimatycznym jest silny wiatr, który jest łagodzony przez otaczające góry. Wiosną i jesienią wieje tu wiatr halny. W partiach szczytowych zachodniej części Beskidu przeważają wiatry zachodnie i północno-zachodnie. W okolicy Istebnej wiatrów zachodnich jest mniej, dlatego też notuje się tu mniejszą ilość opadów atmosferycznych. Śnieg pojawia się w górach już około listopada i utrzymuje się do kwietnia a najobfitsze opady śniegu przypadają na przełom lutego i marca. Najdłużej pokrywa lodowa utrzymuje się w górnym dorzeczu Soły.

Użytkowanie terenu

Własność

Tereny wchodzące w skład obszaru Natura 2000, charakteryzują się zróżnicowaną formą własności - ok. 80% należy do Skarbu Państwa (głównie w zarządzie LP), pozostała część stanowi: tereny prywatne, gminne i wspólnot gruntowych. (ich dokładne określenie wymaga analizy danych katastralnych).

Gospodarka wodami

Niewielką część obszaru stanowią górne odcinki koryt rzek: Wisły (Białej i Czarnej Wisełki), Olzy oraz kilku mniejszych potoków. Są w nich prowadzone doraźne działania w razie losowych wydarzeń – po przejściu zwiększonych przepływów, po przejściu fali

powodziowej, praktykuje się umożliwienie naturalnego spływu wód przez usunięcie ew. przeszkód (odsypisk). RZGW prowadzi działania związane z lokalnym zabezpieczeniem brzegów, remontem istniejących ubezpieczeń, a także pracami konserwacyjno-utrzymawczymi, które polegają na wycince zakrzaczeń i zadrzewień tamujących swobodny spływ wód w korycie oraz na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, określonych w art. 82 Prawa wodnego. Wisła jest też okresowo zarybiana. Działa tu Ośrodek hodowli pstrąga.

Leśnictwo

Najcenniejszymi siedliskami przyrodniczymi są zachowane fragmenty lasów o charakterze naturalnym. Masyw Baraniej Góry jest centrum występowania w Polsce dolnoregłowego boru na torfie *Bazzanio-Piceetum*, jednej z form siedliska 91D0. Drzewostan tworzy świerk, a w runie dominują: wątrobowiec *Bazzania trilobata* i liczne gatunki torfowców. Obszar ma też znaczenie dla ochrony dolnoregłowego boru jodłowo-swierkowego (dolnoregłowa forma siedliska 9140), a ciekawostką jest występowanie unikatowego ekotypu świerka, tzw. istebniańskiego. Na terenie północnej części Beskidu Śląskiego, gdzie mamy chłodniejszy i wilgotny klimat, dużą ilość opadów oraz strome, pokryte rumoszem skalnym stoki, spotkać można dość często lasy jaworowe *Lunario-Aceretum* (kod siedliska: 9180) z miesięcznicą trwałą, łanowo rozrastającą się w runie. Stosunkowo duże powierzchnie leśne stanowią buczyny: kwaśna, z borówką czarną i trzcinnikiem w runie oraz żyzna - z marzanką wonną, żywcem i in. geofitami. W większości drzewostany te należą do młodszych klas wiekowych, choć zachowały się także, w bardziej niedostępnych partiach masywów, bardziej naturalne fragmenty buczyn, ze starymi bukami.

Łęgi, głównie olszowe i wierzbowe (z dominacją olszy szarej i wierzby kruchej), związane są przede wszystkim z ustalonymi brzegami rzek i potoków, wzdłuż których tworzą wąskie pasy, tylko w niektórych, płaskich partiach dolin zajmujące większe powierzchnie. Spotyka się tu też, choć rzadziej, podgórski łęg jesionowy, który zajmuje siedliska w dolinach lub na stokach, w pobliżu szybko płynących potoków i olszynę bagienną, najlepiej wykształconą w okolicach Istebnej.

Obszar częściowo położony na terenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Beskidu Śląskiego (50 052,1 ha).

Gospodarka w lasach na gruntach należących do Skarbu Państwa prowadzona jest pod kierownictwem 4 nadleśnictw: Bielsko, Ustroń, Węgierska Górka, Wisła.

Na podstawie Ustawy o lasach, nadzór nad gospodarką leśną w lasach niepaństwowych sprawują Starostwa Powiatów: Cieszyńskiego, bielskiego, żywieckiego, Bielsko-Biała, którzy powierzają prowadzenie niektórych spraw z tego zakresu właściwym miejscowo nadleśniczynom.

Użytkowanie turystyczne

Beskid Śląski jest najsilniej zagospodarowany pod względem turystycznym spośród wszystkich pasm beskidzkich. Jest tu obecnych szereg kompleksów narciarskich – w tym największe na Skrzycznym, Przełęczy Salmopolskiej i w Wiśle oraz pojedyncze wyciągi, tory saneczkowe, parki linowe, liczne wieże obserwacyjne i punkty widokowe, schroniska i pensjonaty. Gęsta sieć dróg umożliwia dojazd w odległe partie Beskidu. Indywidualne budownictwo letniskowe jest bardzo liczne i silnie rozproszone. Ponadto w Beskidzie Śląskim odbywają się rajdy motocrossowe i quadów, konne i rowerowe.

W Beskidzie Śląskim jest też kilka działających schronisk turystycznych i poprowadzona jest gęsta sieć pieszych szlaków turystycznych.

Uwarunkowania socjoekonomiczne

W rejonie obszaru N2000, w niższych położeniach przeważa użytkowanie rolnicze terenu, mimo że panują tu trudne warunki dla produkcji rolnej. Wynikają one z niskiej klasy gruntów, surowych warunków klimatycznych i znacznego rozdrobnienia gospodarstw.

Znaczny areał zajmują łąki świeże, z fragmentami łąk wilgotnych, użytkowane zwykle jednokośnie, nawożone obornikiem i przepasane ekstensywnie (krowy i owce). Część łąk jest nie użytkowana od kilku, kilkunastu lat. W uprawach dominują ziemniaki, a ze zbożowych owies i żyto, niekiedy jęczmień. W regionie tradycyjnie była prowadzona hodowla owiec. Wyższe partie, pokryte lasem podlegają gospodarce leśnej, intensywnej na tym terenie. W dolinach rzek zlokalizowane są żwirownie.

Strategia ochrony siedlisk przyrodniczych

Zestawienie typów siedlisk przyrodniczych

Tab. 1. Lista siedlisk przyrodniczych w obszarze „Beskid Śląski”.

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Powierzchnia (ha)	Liczba płatów
*6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	<1	XX
*6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe	100	XX
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>)	100	XX
6510	Łąki ekstensywnie użytkowane	200	XX
6520	Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>)	200	XX
7140	Torfowiska przejściowe	30	XX
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	20	XX
8220	Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacetalia vandellii</i>	5	XX
8310	Jaskinie nieudostępniane do zwiedzania	XX	338
9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	8000	XX
9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	4000	XX
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	50	XX
*9180	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach	100	XX
*91D0	Bory i lasy bagienne	100	XX
*91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	100	XX
9410	Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i>)	5000	XX

Ogólna ocena stanu i znaczenia siedlisk przyrodniczych

3220: Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków

Otwarte zbiorowiska pionierskich, zielnych gatunków roślin, ze znacznym udziałem gatunków górskich, kolonizujące zwirowiska nad potokami górskimi. Charakterystyczne dla siedliska jest występowanie wysokich, wiosennych letnich stanów wody.

Siedlisko występuje w postaci skrajnie niewielkich łąk, głównie w zakolach rzek, na odcinkach o nieuregulowanym korycie, których w Beskidzie Śląskim jest bardzo niewiele. W miejscach tych rozwijają się pionierskie zbiorowiska, o składzie gatunkowym często przypadkowym, zdominowanym przez rdest, z udziałem gatunków obcych, inwazyjnych.

Siedlisko nie powinno być przedmiotem ochrony w obszarze.

6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*):

Siedlisko reprezentowane jest na obszarze przez zespół *Thymo-Potentilletum puberulae*. W jego skład należy także włączyć, zgodnie z interpretacją oryginalnego opisu siedliska, krzewiaste facje ciepłolubnych okrajków z klasy *Trifolio-Geranietae sanguinei* (*Trifolio-Agrimonetum eupatoriae*).

Murawy budują takie gatunki, jak: *Potentilla neumanniana*, *Sanguisorba minor*, *Carex caryophylla*, *Leontodon hispidus* ssp. *hastilis*, *Thymus pulegioides*, *Salvia verticillata*, *Plantago media*, *Centaurea scabiosa*, *Fragaria viridis*, *Agromonia eupatoria*, *Carlina acaulis*, *Polygala comosa*, *Coronilla varia*. Spośród mszaków licznie występuje *Abietinella abietina*. Zróżnicowanie florystyczne pozwala na wyróżnienie 3 wariantów. Siedlisko występuje na podłożu rędzin i pararędzin. Zakres wysokościowy występowania siedliska w obszarze: 475-565 m n.p.m.

[Uwaga: zespół ten przez Matuszkiewicza 2001 zaliczony został do związku *Koelerion glaucae* i klasy *Koelerio glaucae-Corynephoretea canescentis*, mimo że w zespole tym bardzo licznie reprezentowane są gatunki klasy *Festuco-Brometea*. W konsekwencji tej diagnozy syntaksonomicznej Kujawa-Pawlaczyk 2004 zalicza ten zespół do siedliska 6120 Ciepłolubne śródłądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*), a Perzanowska i Kujawa-Pawlaczyk 2004 nie włączyły go do siedliska 6210. W przypadku fitocenozy z Góry Matyska diagnozy te nie są prawidłowe i zespół *Thymo-Potentilletum puberulae* reprezentuje siedlisko kwietnych muraw kserotermicznych.]

6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe:

Siedlisko 6230 identyfikują w Beskidzie Śląskim fitocenozy Hieracio-Nardetum oraz Carlino-Dianthetum deltooidis.

Hieracio-Nardetum jest coraz rzadziej spotykanym zespołem na terenie Beskidu Śląskiego, zanikającym na większości polan reglowych, ze względu na zaniechanie wypasu owiec i bydła. Płaty zespołu spotykano w przedziale wysokości 525-970 m n.p.m., na stokach o różnych ekspozycjach i nachyleniu.

Warstwę zielną najczęściej o pełnym 100% pokryciu tworzy głównie *Nardus stricta*. Poza tym spośród gatunków charakterystycznych dla klasy Nardo-Callunetea często spotyka się: *Potentilla erecta*, *Hypericum maculatum* i *Veronica officinalis*. Istotny udział mają tu również, świadczące o wroście troficzności gleby, gatunki łąkowe, np.: *Festuca rubra*, *Galium mollugo*, czy *Rumex acetosa*. W części płatów stwierdzono także *Vaccinium myrtillus* – gatunek zwiększający swoją liczebność na polanach w wyniku zaprzestania ich użytkowania. Warstwa mszysta jest słabo rozwinięta, a w większości płatów brak jej zupełnie. Gatunkiem najczęściej spotykanym i osiagającym zarazem największe pokrycie (do 40%) jest *Polytrichastrum formosum*.

Fitocenozy Carlino-Dianthetum deltooidis zlokalizowane są najczęściej na suchych zboczach o ekspozycji południowej, południowo-zachodniej i południowo-wschodniej, z reguły w wyższych położeniach regla dolnego, w przedziale wysokości 600-895 m n.p.m.

W niskiej runi, o pokryciu 80-100%, z V stopniem stałości występują gatunki uznane za charakterystyczne zespołu: *Carlina acaulis* i *Dianthus deltooides*. Ze względu na zróżnicowanie warstwy zielnej wynikające z różnic siedliskowych wyróżniono 3 warianty: z *Vaccinium myrtillus*, z *Galium mollugo* i wariant typowy.

Płaty wariantu z *Vaccinium myrtillus* zajmują siedliska najuboższe i bardziej zakwaszone. Wyróżniają się one występowaniem: *Vaccinium myrtillus*, *Luzula luzuloides* i *Deschampsia flexuosa*. Fitocenozy wariantu żyźniejszego z *Galium mollugo* wyróżniają się brakiem wyżej wymienionych gatunków natomiast istotny wpływ na fizjonomię wywiera szczególnie w porze kwitnienia *Galium mollugo*. Płaty wariantu typowego zajmujące siedliska pośrednie charakteryzują się występowaniem: *Danthonia decumbens* oraz większym udziałem *Hieracium pilosella*.

Warstwa mszysta nie odgrywa istotnej roli w Carlino-Dianthetum deltooidis, często brak jej zupełnie lub osiąga zaledwie znikome pokrycie. Częściej spotykanym gatunkiem jest jedynie *Brachythecium albicans*.

6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*):

W Beskidzie Śląskim reprezentowane przez zespoły: *Aconitetum firmi*, *Petasitetum albi*, *Arunco-Doronicetum austriaci*, zbiorowisko *Doronicum austriacum*, *Poo-Veratrietum lobeliani*.

W Beskidzie Śląskim płaty *Athyrietum distentifolii* występują w niewielkich lukach drzewostanowych oraz na bardzo stromych stokach, w sąsiedztwie koryt potoków na pograniczu regla dolnego i górnego oraz w reglu górnym.

O fizjonomii fitocenozy zespołu decyduje występująca facjalnie *Athyrium distentifolium* osiagająca ponad 1 m wysokości. Z pozostałych gatunków ziołoroślowych większy udział posiada jedynie *Doronicum austriacum* i *Streptopus amplexifolius*. Często występują natomiast gatunki borowe, takie jak: *Luzula sylvatica* i *Homogyne alpina*, a także *Oxalis acetosella*, *Phegopteris connectilis* i *Stellaria nemorum*. Pomimo silnie zwartej warstwy zielnej, dobrze rozwinięta jest warstwa mszysta osiagająca do 50% pokrycia. Najczęściej i najliczniej spotyka się: *Polytrichastrum formosum*, *Pellia epiphylla*, *Sciuro-hypnum reflexum* i *Plagiothecium succulentum*.

Płaty zespołu *Aconitetum firmi* wykształcają się wzdłuż często zabagnionych źródłiskowych odcinków potoków, z reguły na stromych stokach osiagających do 45° nachylenia. Zidentyfikowano je w wyższych położeniach regła dolnego oraz w reglu górnym.

W zróżnicowanej pod względem pokrycia warstwie zielnej osiagającej 60-100% dominuje *Aconitum firmum*. Często i licznie występuje również *Chaerophyllum hirsutum* i *Cardamine amara*. Ze względu na istotne różnice w składzie gatunkowym wyróżniono 2 podzespoły. Żyźniejszy *Aconitetum firmi stellarietosum nemori* wyróżnia się większym udziałem gatunków charakterystycznych dla klasy *Quercofagetea*: *Stellaria nemorum*, *Impatiens noli-tangere*, *Chrysosplenium alternifolium*, *Carex remota*, *C. sylvatica*. Uboższy podzespół *Aconitetum firmi typicum* wyróżnia się negatywnie brakiem wyżej wymienionych gatunków. Natomiast częściej w płatach zakwalifikowanych do tego podzespołu spotyka się: *Calamagrostis villosa*, *Luzula sylvatica* i *Streptopus amplexifolius*. Prawie zawsze obecna warstwa mszysta jest bardzo zróżnicowana pod względem pokrycia. Niekiedy osiaga zaledwie znikome pokrycie. Najczęściej jednak jej pokrycie wynosi 20-90%. Gatunkami tworzącymi z reguły tą warstwę są: *Plagiommium undulatum*, *Brachythecium rivulare*, *Rhizomnium punctatum* i *Pellia epiphylla*.

Fitocenozy zespołu *Petasitetum albi* na obszarze Beskidu Śląskiego występują w miejscach płaskich, zajmując lokalne wypłaszczenia podstokowe oraz kamieńce w dolinach potoków, a także na stromych stokach wzdłuż koryt potoków. Płaty zespołu stwierdzono w reglu dolnym w przedziale wysokości 495-930 m n.p.m.

O specyficznej fizjonomii zespołu decyduje masowo rosnący *Petasites albus*. Mniejszy udział posiadają inne gatunki z klasy *Betulo-Adenostyletea*, takie jak: *Aconitum firmum*, *Doronicum austriacum* czy *Aruncus sylvestris*. Na wyróżnienie zasługuje płat *Petasitetum albi* stwierdzony w dolinie Olzy, gdzie gatunkiem dominującym jest *Matteucia struthiopteris* przechodząca z sąsiadującej nadrzecznej olszyny górskiej. W niższej warstwie zielnej licznie występują gatunki charakterystyczne dla lasów liściastych: *Lysimachia nemorum*, *Impatiens noli-tangere*, *Stellaria nemorum*, *Caltha laeta* i *Carex sylvatica*.

W większości płatów stwierdzono występowanie warstwy mszystej, która osiaga niekiedy pokrycie wynoszące nawet 80-90%. Najczęściej spotykanymi gatunkami są: *Plagiommium undulatum* i *Brachythecium rivulare*. W pojedynczych przypadkach dominują inne gatunki wilgociolubne, takie jak: *Plagiommium affine*, *Rhizomnium magnifolium*, *Sphagnum squarrosum*.

Fitocenozy *Arunco-Doronicetum austriaci* rozwijają się na urwistych stokach, na wilgotnej, podlegającej erozji glebie oraz na skarpach nad potokami. Spotykano je w przedziale wysokości 500-985 m n.p.m.

Warstwa zielna osiaga pokrycie 50-100%. Dominuje w niej osiagający do 1,5 m wysokości *Aruncus sylvestris*, któremu towarzyszy szereg gatunków charakterystycznych dla klasy *Betulo-Adenostyletea*, spośród których większą ilościowość (2-4) osiagają: *Petasites albus*, *Doronicum austriacum*, *Cicerbita alpina*, *Rosa pendulina* i *Aconitum firmum*. Często spotykane są natomiast taksony charakterystyczne dla lasów liściastych: *Impatiens noli-tangere*, *Stellaria nemorum*, *Dryopteris filix-mas*, *Prenanthes purpurea* i inne. Z wysokim stopniem stałości (IV-V) występują także: *Athyrium filix-femina*, *Rubus idaeus* oraz *Senecio ovatus*. Warstwa mszysta najlepiej rozwinięta jest w płatach o mniej bujnej runi. Osiaga ona wówczas pokrycie 30-70%. Zdarza się jednak, że brak jej zupełnie lub posiada ona zaledwie znikome pokrycie. Najczęściej spotyka się: *Atrichum undulatum* i *Pellia epiphylla*. Sporadycznie największe pokrycie (do 50%) osiagają: *Eurhynchium angustirete*, *Brachythecium rivulare* i *Buckiella undulata*.

Doronicum austriacum w Beskidzie Śląskim tworzy własne zbiorowisko, którego fitocenozy wykształcają się na wilgotnych niewielkich polanach śródleśnych, na ocienionych obrzeżach nieużytkowanych, rozległych polan reglowych oraz na źródłiskach. Ze względu na różnorodność zajmowanych siedlisk, która odzwierciedla się w zróżnicowaniu florystycznym jednolitych pod względem fizjonomii fitocenz, wyróżniono 2 warianty zbiorowiska *Doronicum austriacum*.

Fitocenozy wariantu żyźniejszego z *Dactylis glomerata* wykształcają się na polanach, na siedliskach buczyn. W warstwie zielnej o pokryciu 100% oprócz dominującego *Doronicum austriacum* spotyka się gatunki łąkowe, np. *Dactylis glomerata*, *Deschampsia caespitosa*, *Angelica sylvestris*, *Rumex acetosa*. Warstwa mszysta jest słabo rozwinięta a często brak jej zupełnie. Największą rolę odgrywa w niej spotykany również na łąkach *Rhytidiadelphus squarrosus*.

Fitocenozy wariantu uboższego z *Equisetum sylvaticum* występują na źródłiskach oraz w dolinach potoków w kompleksie ze zbiorowiskami borowymi. W runi tych płatów gatunki łąkowe występują sporadycznie natomiast tylko tutaj stwierdzono *Equisetum sylvaticum* i *Calamagrostis villosa*. W znacznie lepiej rozwiniętej warstwie mszystej dominują torfowce: *Sphagnum riparium*, *Sph. squarrosum*, *Sph. girgensohnii* a także *Pellia epiphylla* i *Brachythecium rivulare*.

Fitocenozy *Poo-Veratretum lobeliani* porastają niewielkie polany śródleśne oraz brzeżne części dużych polan, położone na słabo nasłonecznionych stokach o ekspozycji północnej, północno-wschodniej i północno-zachodniej. Płaty zespołu stwierdzono w przedziale wysokości 615-1025 m n.p.m.

O fizjonomii zespołu, w którym warstwa zielna osiąga pokrycie 90-100% decyduje *Veratrum lobelianum*, z którym często i z większą ilościowością występuje *Deschampsia caespitosa*. W jednolitym pod względem fizjonomii zespole, ze względu na istotne różnice w składzie gatunkowym, będące wyrazem zróżnicowania zajmowanych siedlisk wyróżniono 2 podzespoły: Poo-Veratretum lobeliani polygonatetosum oraz Poo-Veratretum lobeliani typicum. Płaty pierwszego podzespołu występują w niższych położeniach regla dolnego kontaktując się z fitocenozą Anthoxantho-Agrostietum, Gladiolo-Agrostietum capillaris i Hieracio-Nardetum. Wyróżniają się one udziałem takich gatunków ziołoroślowych, jak: *Polygonatum verticillatum*, *Ranunculus platanifolius* oraz łąkowe: *Rumex acetosa*, *Dactylis glomerata*, *Arrhenatherum elatius*, *Festuca rubra*, *Anthoxanthum odoratum* i *Galium mollugo*. W warstwie mszystej obecnej w większości płatów najczęściej spotyka się *Rhytidiadelphus squarrosus*. Sporadycznie dominują natomiast takie gatunki jak: *Plagiomnium elatum*, czy *P. undulatum*. Płaty Poo-Veratretum lobeliani typicum występują w wyższych położeniach regla dolnego na siedliskach bardziej wilgotnych, w kompleksie z fitocenozą Valeriano-Caricetum flavae. Jedynie w tym podzespole stwierdzono występowanie *Poa chaixii* – gatunku uznanego za charakterystyczny dla zespołu. Poza tym podzespół ten wyróżnia obecność: *Myosotis palustris*, *Juncus conglomeratus* i *Equisetum sylvaticum*. Warstwa mszysta ze względu na bardzo bujną ruń w większości przypadków jest nieobecna.

6510 Łąki ekstensywnie użytkowane:

Identyfikatorem siedliska są fitocenozy *Arrhenatheretum elatioris*. Spotyka się je na wysokości 400-600 m.n.p.m, głównie na zboczach o ekspozycji południowej i przeciętnym nachyleniu 15%.

W bujnym runie o pokryciu z reguły wynoszącym 100% dominują takie gatunki traw jak: *Arrhenatherum elatius*, *Dactylis glomerata*, *Festuca pratensis*, *Poa pratensis*. Poza tym spotyka się tutaj szereg gatunków dwuliściennych, spośród których wyróżniają się pod względem ilościowym: *Crepis biennis*, *Galium mollugo*, *Plantago lanceolata*, *Achillea millefolium*, *Leucanthemum vulgare*, *Taraxacum officinale*, *Ranunculus acris*. Często natomiast spotyka się *Hypericum maculatum*, *Rumex obtusifolius*, *Campanula patula* oraz *Veronica chamaedrys*.

6520 Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*):

Za identyfikatory fitosocjologiczne tego siedliska w Beskidzie Śląskim proponuje się uznać fitocenozy *Gladiolo-Agrostietum capillaris* i *Anthoxantho-Agrostietum*.

Gladiolo-Agrostietum capillaris jest zespołem coraz rzadziej spotykanym na terenie Beskidu Śląskiego, zajmującym stoki o zmiennym nachyleniu, wynoszącym 3° – 45°. Są to najczęściej stoki o ekspozycji północnej i północno-zachodniej.

W bujnej warstwie zielnej z wysoką stałością (V) występuje charakterystyczny dla zespołu *Gladiolus imbricatus*. Często spotyka się *Alchemilla monticola* i *Centaurea oxylepis*. Spośród gatunków traw znaczny udział mają: *Agrostis capillaris*, *Festuca rubra*, *Dactylis glomerata*, *Phleum pratense*. Na fizjonomię zespołu istotny wpływ wywierają takie gatunki jak: *Leontodon hispidus* (w miejscach częścię koszonych) oraz *Hypericum maculatum*. Skład florystyczny runi pozwala stwierdzić, że opisywane fitocenozy reprezentują *Gladiolo-Agrostietum capillaris typicum*. Występowanie w części płatów gatunków łąk wilgotnych, do których należą: *Cirsium rivulare*, *Juncus effusus*, *Scirpus sylvaticus*, *Equisetum palustre*, *Cirsium palustre* oraz *Crepis paludosa* stało się podstawą do wyróżnienia w obrębie podzespołu typowego wariantu z *Cirsium rivulare*. Pozostałe płaty wyróżniające się brakiem lub sporadycznym występowaniem wyżej wymienionych gatunków zaliczono do wariantu typowego. Warstwa mszysta wykształca się w większości płatów i osiąga nawet do 80% pokrycia. Gatunkiem o największym znaczeniu jest *Rhytidiadelphus squarrosus*. W wariacie z *Cirsium rivulare* zaznacza się udział *Brachythecium rivulare* i *Sphagnum flexuosum*.

Anthoxantho-Agrostietum na skutek ograniczenia użytkowania polan reglowych jest często obserwowanym zbiorowiskiem na terenie Beskidu Śląskiego. Płaty zespołu stwierdzono w przedziale wysokości 490-950 m n.p.m. na stokach o zróżnicowanej ekspozycji i nachyleniu.

Na fizjonomię warstwy zielnej o pokryciu 90-100% największy wpływ wywierają trawy: *Agrostis capillaris*, *Festuca rubra* i *Anthoxanthum odoratum*, a niekiedy również *Holcus mollis*. W niektórych płatach częścię koszonych i wypasanych, zlokalizowanych w pobliżu gospodarstw, obserwuje się dominację *Leontodon hispidus*. Warstwa mszysta jest bardzo zróżnicowana. W większości płatów brak jej zupełnie. Niekiedy natomiast osiąga nawet do 90% pokrycia. Jej głównym komponentem jest *Rhytidiadelphus squarrosus*.

7140 Torfowiska przejściowe:

Siedlisko 7140 identyfikowane jest w Beskidzie Śląskim w oparciu o 2 zespoły roślinne: *Carici canescentis-Agrostietum caninae* oraz *Caricetum nigrae*(subalpinum).

Carici canescentis-Agrostietum caninae jest najczęściej spotykanym zespołem torfowiskowym na terenie Beskidu Śląskiego. Fitocenozy zespołu zajmują z reguły miejsca płaskie lub słabo nachylone, zlokalizowane na stokach lub u ich podnóży w dolinach potoków. Siedliska kwaśnej młaki turzycowo-mietlicowej ze względu na znikomy przepływ wody są ubogie w sole mineralne i tlen, co odzwierciedla skład gatunkowy roślin naczyniowych i mszaków. Płaty zespołu spotykano w przedziale wysokości 505-1010 m n.p.m. Ze względu na różnice w fizjonomii i składzie gatunkowym wyróżniono 2 podzespoły – uboższy, bardziej kwaśny *Carici canescentis-Agrostietum caninae typicum* oraz żyźniejszy *Carici canescentis-Agrostietum caninae dactylorhizetosum majalis*. Fitocenozy podzespołu typowego wykształcają się w dolinach i na stokach, najczęściej w miejscach płaskich lub o słabym nachyleniu. Warstwa zielna jest tutaj słabiej rozwinięta i osiąga pokrycie 50-90%. Dominuje w niej z reguły *Eriophorum angustifolium* lub *Carex nigra*. Często spotykane są poza tym takie gatunki charakterystyczne dla klasy *Scheuchzerio-Caricetea nigrae* jak: *Viola palustris*, *Carex echinata* i *Agrostis canina*. Gatunkiem zasługującym na uwagę w tym podzespole jest *Drosera rotundifolia*. Bardzo dobrze wykształcona jest warstwa mszysta, osiągająca do 100% pokrycia, w której gatunkami dominującymi są najczęściej: *Sphagnum fallax* lub *Polytrichum commune*.

Bardziej barwne są płaty zaliczone do podzespołu *Carici canescentis-Agrostietum caninae dactylorhizetosum majalis*, wyróżniające się udziałem takich gatunków jak: *Dactylorhiza majalis*, *Myosotis palustris*, *Galium palustre* i *Equisetum palustre*. Fitocenozy tego podzespołu zlokalizowane są na stokach o większym nachyleniu aniżeli podzespołu typowego. Warstwa zielna o pokryciu 70-100% jest bardziej bujna. Z gatunków charakterystycznych dla klasy *Scheuchzerio-Caricetea nigrae* najczęściej spotyka się: *Carex echinata*, *C. nigra* i *Eriophorum angustifolium*. Liczniej występują tutaj gatunki łąkowe, spośród których największą rolę odgrywają *Juncus effusus*, *Lotus uliginosus* i *Cirsium palustre*. W słabiej rozwiniętej warstwie mszystej występują gatunki spotykane również na łąkach wilgotnych takie jak: *Climacium dendroides*, *Calliergonella cuspidata*, *Plagiomnium elatum* czy *Rhytidiadelphus squarrosus*.

Caricetum nigrae (subalpinum) zajmuje niewielkie powierzchnie zlokalizowane na grzbietach, w miejscach płaskich lub o nieznacznym nachyleniu z reguły przepojone stagnującą wodą. Fitocenozy zespołu stwierdzono na pograniczu regla dolnego i górnego oraz w reglu górnym, najczęściej w obrębie boru górnoreglowego.

Warstwa zielna w tym zespole osiąga zwarcie 30-100%. Tworzą ją głównie gatunki charakterystyczne zespołu: *Juncus filiformis* i *Carex canescens* oraz inne gatunki z klasy *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*: *Carex echinata* oraz *C. nigra*. W bardzo dobrze wykształconej warstwie mszystej, o pokryciu często osiągającym 100%, dominują: *Sphagnum girgensohnii*, *Sph. fallax*, *Polytrichum commune*, *Polytrichastrum formosum*.

7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk:

Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk występują w Beskidzie Śląskim na wyciekach i wyciekach w obszarach źródliskowych. Występowanie młak eutroficznych w Beskidzie Śląskim nie jest zależne od ekspozycji względem stron świata, chociaż zauważalna jest różnica składu florystycznego między młakami stoków południowych i północnych. Płaty młak eutroficznych znajdują się od wysokości 540 m n.p.m. do 1020 m n.p.m. W warstwie roślinności zielnej występują gatunki charakterystyczne dla zespołu *Valeriano-Caricetum flavae*, z których najczęściej pojawia się turzyca żółta *Carex flava*. Znamienne dla młak tego obszaru jest występowanie starca górskiego *Senecio subalpinus* i starca kędzierzawego *Senecio rivularis* oraz tojadu mocnego *Aconitum firmum*. Warstwa roślinności zielnej jest dobrze wykształcona i pokrywa płaty nawet w 100%, natomiast pokrycie warstwy mszystej waha się od 5-80%. W warstwie mszaków występują różne gatunki torfowców *Sphagnum sp. div.* chociaż nie posiadają dużego udziału w płatach, a poza nimi występują drabik drzewkowaty *Climacium dendroides*, płaskomerzyk oskrzydłony *Plagiomnium elatum* i fałdowany *Plagiomnium undulatum* oraz fałdownik nastroszony *Rhytidiadelphus squarrosus*.

8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacetalia vandellii*:

Identyfikatorem fitosocjologicznym siedliska 8220 w Beskidzie Śląskim jest zespół *Hypno-Polypodiumetum*, którego fitocenozy wykształcają się na zacienionych skałach i murach, o nachyleniu 10°-90°, w szczelinach i na półkach skalnych.

Pokrycie warstwy zielnej w płatach jest bardzo zróżnicowane. Na najbardziej stromych skałach osiąga ona zaledwie 5-40%. Największe pokrycie warstwy zielnej (80%) stwierdzono natomiast na płaskim szczycie ambony skalnej. Gatunkiem odgrywającym największą rolę w tworzeniu warstwy zielnej jest charakterystyczna dla zespołu paproć *Polypodium vulgare*. Spośród gatunków charakterystycznych dla

klasy *Asplenietea trichomanis* najczęściej spotyka się w warstwie zielnej *Asplenium trichomanes* i *Cystopteris fragilis*. Ze względu na zacienienie, w szczelinach skalnych spotyka się często gatunki runa leśnego występujące w otoczeniu skał, do których należą: *Calamagrostis arundinacea*, *Dryopteris dilatata*, *Vaccinium myrtillus* i *Luzula luzuloides*. Znacznie lepiej aniżeli warstwa zielna rozwinięta jest warstwa mszysta o pokryciu 5-90%. Mchem odgrywającym największą rolę jest *Hypnum cupressiforme* będący gatunkiem charakterystycznym zespołu.

Zróznicowanie gatunkowe mszaków pozwoliło na wyróżnienie w obrębie Hypno-Polypodiety 3 wariantów odzwierciedlających różnice siedliskowe w zakresie wilgotności oraz pH podłoża. Na siedliskach stosunkowo suchszych i bardziej kwaśnych, o czym świadczy skład gatunkowy, wykształca się wariant z *Paraleucobryum longifolium* porastający głównie górne partie piaskowcowych wychodni skalnych. Wariant z *Plagiochila porelloides* porasta wilgotne szczeliny w obrębie warstw zlepieńców fliszu karpackiego. Rzadziej występuje on na siedliskach antropogenicznych – na murach kamiennych, spojonych zaprawą wapienną, będących elementem zabudowy technicznej potoków. Wariant ten oprócz *Plagiochila porelloides* wyróżnia się również występowaniem *Cystopteris fragilis*.

8310 Jaskinie nieudostępniane do zwiedzania:

W Beskidzie Śląskim zinwentaryzowano 338 jaskiń i schronisk podskalnych z czego około 90% leży w obszarze Natury 2000. Większość obiektów (270) to niewielkie schroniska podskalne lub nisze jaskiniowe o długości nie przekraczającej 10 metrów. Geneza ich powstania związana jest z procesami grawitacyjnymi lub erozyjno - wietrzeniowymi. Ze względu na ogromną ilość tych obiektów nie prowadzono badań biologicznych. Z danych uzyskanych podczas inwentaryzacji (ostatnie 30 lat) wiadomo że posiadają typową faunę o charakterze przyotworowym, częściowo oświetlonym i o zmiennej temperaturze (pajaki, motyle z gatunku *Scoliopteryx libatrix* oraz sporadycznie Salamandry). Drugą grupę stanowią jaskinie średniej wielkości (38 obiektów do 30 metrów długości), charakteryzują się strefą przejściową z bardziej stabilnymi warunkami mikroklimatycznymi. Występują w nich sporadycznie nietoperze, najczęściej jako tymczasowe schronienie w okresie letnim i podczas żerowania. Ostatnia grupa to jaskinie ze strefą mikroklimatu jaskiniowego, brakiem światła oraz stabilną temperaturą zbliżoną do średniej temperatury rocznej w regionie. Jaskiń takich poznano 30, z czego 14 przekracza długość 100 metrów (tabelka na końcu). Bardzo rzadkim typem jaskiń są jaskinie statyczne zimne, z Beskidu Śląskiego znane są dwa takie obiekty- Jaskinia Lodowa w Szczyrku (pomnik przyrody) oraz Jaskinia Ciasna w Stołowie. Lód oraz śnieg w tych obiektach utrzymuje się co najmniej do lata a w sprzyjających warunkach także do jesieni. Innym ciekawym zjawiskiem jest występowanie podziemnych zbiorników wodnych. Z kilku okresowych lokalizacji tylko w trzech jaskiniach poziom utrzymuje się na stałym poziomie – Jaskinia Malinowska (niewielki zbiornik zasilany wodami opadowymi, Jaskinia Mokra (częściowo zalane korytarze jaskini) oraz Jaskinia Miecharska, prawie przez całą długość jaskini przepływa podziemny strumień, formujący wodospad w jej górnej części, zaś w dolnej tworzący spore jezioro. W wodach podziemnych tych jaskiń obserwowano Studniczka Tarzańskiego- *Niphargus tatrensis*, w Mokrej co najmniej od 1997 r. a w Malinowskiej od 1954 r. - tutaj po latach nieobecności stwierdzono występowanie kilku Studniczków (Szura, 2009). Jaskinia Miecharska posiada różnorodną faunę bezkręgowców, reprezentowaną przez gatunki o różnych wymaganiach ekologicznych. Znalezione w niej gatunki występujące wyłącznie w wodach podziemnych (*Niphargus tatrensis*, skomposzczet rodzaju *Trichodrilus*) a także formy ziemno-wodne. W jezioro został znaleziony typowo glebowy wieloszczet *Hrabeiella periglandulata* – co jest pierwszym w Europie stwierdzeniem występowania tego gatunku w środowisku wodnym (Dumnicka, 2006). W jaskini znajduje się także unikalna szata naciekowa, nietypowa dla jaskiń niekrasowych (stalaktyty, heliktyty, pola ryżowe). Na obszarze Beskidu Śląskiego od kilku lat prowadzony jest zimowy monitoring nietoperzy. Stwierdzono występowanie 7 gatunków nietoperzy. Procentowo na całą populację najwięcej przypada Podkowca małego *Rhinolophus hipposideros* (73,9%) tj. ponad 300 szt., Nocka dużego *Myotis myotis* ok. 12% tj. 52 szt. a Nocka orzęsionego *Myotis emarginatus* 4,1% czyli 17 szt. na cały obszar (Mysłajek, 2008). Największym hibernakulum Podkowca jest rejon jaskiń Wiślańskiej i Wiślańskiej II (ponad 90 szt.), niestety jaskinie znajdują się poza obszarem siedliskowym Beskidu Śląskiego. W obszarze Natury2000 znajduje się 4 duże jaskinie będące zimowiskiem wszystkich 3 gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, są to Jaskinia Dująca, Jaskinia w Trzech Kopcach (pomnik przyrody), Jaskinia Miecharska oraz Malinowska Studnia. Podczas liczeń nietoperzy stwierdzono także występowanie typowych dla jaskiń zimujących gatunków motyli z gatunku *Scoliopteryx libatrix* oraz *Triphosa dubitata*.

9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*):

Luzulo luzuloidis-Fagetum należy do najczęściej spotykanych zbiorowisk leśnych na terenie Beskidu Śląskiego. Jego fitocenozy zajmują stoki o zróżnicowanym nachyleniu i ekspozycji. Zostały one stwierdzone w reglu dolnym, w przedziale wysokości 450-1080 m n.p.m.

Warstwę drzew o zwarcu 60-90% buduje głównie *Fagus sylvatica* z niekiedy wyraźnie zaznaczającym się udziałem *Picea abies* oraz rzadziej *Acer pseudoplatanus*. Jako domieszka występuje *Abies alba*. Warstwa krzewów, tworzona przez podrost drzew, jest bardzo różnorodnie wykształcona. Często przy dużym zwarcu koron drzew brak jej zupełnie lub jej udział w strukturze fitocenozy jest znikomy. Maksymalnie jej zwarcie oceniono na 60%.

Zróżnicowanie w obrębie warstwy zielnej o pokryciu 30-90% przyczyniło się do wyróżnienia dwóch podzespołów: *Luzulo luzuloidis-Fagetum typicum* i *Luzulo luzuloidis-Fagetum dryopteridetosum*.

W podzespole L.-F. *dryopteridetosum*, wilgotniejszym i bardziej chłodnym ze względu na zajmowane ekspozycje, zaznacza się większy udział gatunków z klasy *Vaccinio-Piceetea*, takich jak: *Vaccinium myrtillus* i *Dryopteris dilatata* oraz innych: *Gymnocarpium dryopteris*, *Luzula sylvatica*, *Phegopteris connectilis*. Lepiej rozwinięta warstwa mszysta w tym podzespole osiąga do 20% pokrycia. Największą rolę odgrywa w niej *Polytrichastrum formosum*.

W podzespole L.-F. *typicum*, którego fitocenozy zajmują stoki cieplejsze o mniejszej wilgotności, w warstwie zielnej większy udział mają: *Luzula luzuloides* – gatunek charakterystyczny zespołu oraz *Senecio ovatus* i *Prenanthes purpurea* – gatunki wyróżniające zespół. Poza tym w runie większą rolę odgrywają gatunki lasów liściastych: *Dryopteris filix-mas* i *Poa nemoralis*. Warstwa mszysta jest tutaj słabiej rozwinięta i z reguły osiąga znikome pokrycie. Częściej spotykanymi gatunkami są: *Dicranella heteromalla*, *Atrichum undulatum* i *Plagiothecium denticulatum*.

9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*):

Fitocenozy *Dentario glandulose-Fagetum* są często spotykane w północnej części Beskidu Śląskiego oraz na Pogórzu Śląskim (rez. Zadni Gaj), z reguły na chłodnych stokach w reglu dolnym, w przedziale wysokości 490-965 m n.p.m.

Drzewostan o dużym zwarcu osiągającym z reguły 80-90% tworzy głównie *Fagus sylvatica* ze znacznym niekiedy udziałem *Acer pseudoplatanus* oraz domieszką *Picea abies*, *Fraxinus excelsior* oraz *Abies alba*. Warstwa krzewów tworzona przez podrost drzew jest słabo rozwinięta. Często nie stwierdzano jej w ogóle. Jedynie w pojedynczych przypadkach, w płatach o rozluźnionym drzewostanie jej zwarcie osiągało 80%. Bardzo dobrze rozwinięte i znacznie zróżnicowane florystycznie runo osiąga do 100% pokrycia. Częstym i niekiedy licznym gatunkiem jest *Dentaria glandulosa* osiągająca III stopień ilościowości. Innym gatunkiem charakterystycznym zespołu występującym z II stopniem stałości jest *Polystichum braunii*. Spośród innych gatunków charakterystycznych na uwagę zasługuje *Dentaria enneaphyllos* wyróżniająca pod względem zmienności geograficznej postać śląsko-żywiecką zespołu. Jest to gatunek rzadki w Beskidzie Śląskim i na Pogórzu Śląskim. Jego stanowiska stwierdzono na: Buczniku w gminie Jaworze, Kamiennym, w gminie Brenna oraz w rezerwacie Zadni Gaj w gminie Goleiszów. Dominacja takich gatunków jak *Allium ursinum* na siedliskach najżyźniejszych i najbardziej wilgotnych oraz *Lunaria rediviva* na glebach silnie szkieletowych stały się podstawą wyróżnienia opisywanych już wcześniej w Karpatach podzespołów: *Dentario glandulose-Fagetum allietosum ursini* oraz D. gl.-F. *lunarietosum*. Siedliska pośrednie zajmują fitocenozy najczęściej spotykanego podzespołu D. gl.-F. *typicum*. Warstwa mszysta wykształca się rzadko i osiąga zaledwie znikome pokrycie tworzone najczęściej przez *Atrichum undulatum*.

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*):

Fitocenozy *Tilio-Carpinetum* spotykane są w piętrze pogórza Beskidu Śląskiego oraz na Pogórzu Śląskim w przedziale wysokości 390-520 m n.p.m., na stokach o małym nachyleniu i głównie o ekspozycji północno-zachodniej i zachodniej.

Drzewostan o dużym zwarcu (80-90%) tworzą: *Tilia cordata*, *Quercus robur*, *Carpinus betulus*, *Acer pseudoplatanus* z domieszką *Fraxinus excelsior*. *Acer platanoides* oraz *Cerasus avium*. W niższych położeniach w drzewostanie spotyka się niekiedy sztucznie nasadzone: *Pinus sylvestris* i *Picea abies*. W bardzo dobrze wykształconej warstwie krzewów o zwarcu 20-80% oprócz podrostu drzew najczęściej spotyka się: *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna* oraz *Sambucus nigra*. Warstwa zielna o pokryciu 40-90% tworzona jest najczęściej przez *Aegopodium podagraria*, *Anemone nemorosa*, *Asarum europaeum* oraz *Polygonatum multiflorum*. Gatunek charakterystyczny zespołu *Galium schultesii* spotykany jest rzadko. W miejscach bardziej wilgotnych w runie dominuje niekiedy *Allium ursinum*. Warstwa mszysta wykształca się sporadycznie i osiąga maksymalnie 25% pokrycia. Najczęściej spotykanymi gatunkami mchów są: *Atrichum undulatum*, *Brachythecium velutinum*, *Dicranella heteromalla* oraz *Mnium hornum*.

9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach:

Siedlisko zidentyfikowano na terenie ostoi na podstawie występowania fitocenozy Lunario-Aceretum i Sorbo-Aceretum.

Płaty Lunario-Aceretum zajmują strome, chłodne i wilgotne stoki pokryte rumoszem skalnym lub niekiedy płaskie i kamieniste dna dolin potoków. Stwierdzono je w piętrze pogórza i w reglu dolnym, w przedziale wysokości 425-800 m n.p.m.

W drzewostanie o zwarcie 65-90% dominuje *Acer pseudoplatanus* lub *Fraxinus excelsior* oraz sporadycznie *Ulmus glabra*. Domieszkę stanowi *Fagus sylvatica*, *Picea abies* i w niższych położeniach *Quercus robur*. Ze względu na istotne różnice w składzie gatunkowym drzewostanu wyróżniono 2 warianty: żyźniejszy z *Fraxinus excelsior*, w którego drzewostanie główną rolę odgrywa jesion wyniosły oraz wariant typowy z drzewostanem budowanym głównie przez jawor. Warstwa krzewów wykształca się w większości płatów. Zdarza się jednak, że osiąga ona zaledwie znikome zwarcie. Poza tym jej zwarcie waha się w granicach 5-50%. W jej skład oprócz podrostu drzew wchodzi sporadycznie *Sambucus nigra*. W warstwie zielnej o pokryciu 80-100% zdecydowanie dominuje *Lunaria rediviva*. Poza tym większy udział wykazują takie gatunki jak: *Galium odoratum*, *Dentaria glandulosa*, *Mercurialis perennis*, *Dryopteris filix-mas*, *Galeobdolon luteum*, *Impatiens noli-tangere*. W wariacie z *Fraxinus excelsior* niekiedy znaczny udział w warstwie zielnej posiadają: *Allium ursinum*, *Petasites albus* i *Galanthus nivalis*. Warstwa mszysta jest bardzo słabo rozwinięta. W większości przypadków brak jej zupełnie. Mchem najczęściej spotykanym jest *Atrichum undulatum*.

Sorbo aucupariae-Aceretum pseudoplatani jest najrzadszym zespołem leśnym na terenie Beskidu Śląskiego. Jego niewielkie płaty można spotkać na bardzo stromych stokach i skarpach nad potokami. Wykształcają się one na podobnych siedliskach jak fitocenozy Lunario-Aceretum, od których odróżniają się negatywnie brakiem *Lunaria rediviva* i pozytywnie udziałem *Sorbus aucuparia* w warstwie drzew i krzewów.

91D0 Bory i lasy bagienne:

Bory bagienne reprezentuje w Beskidzie Śląskim zespół Bazzanio-Piceetum.

Warstwę drzew o stosunkowo słabym zwarcie osiągającym najczęściej 60-80% w fitocenozach tego zespołu tworzy głównie *Picea abies* ze sporadycznie występującą *Abies alba*. Warstwa krzewów obecna w prawie każdym płacie, przy słabszym zwarcie koron drzew może osiągać do 60% zwarcia. Tworzy ją podrost świerka i jodły oraz buka i jarzębiny. W warstwie zielnej dużą rolę odgrywają gatunki charakterystyczne klasy Vaccinio-Piceetea: *Vaccinium myrtillus*, *Calamagrostis villosa*, *Dryopteris dilatata*, *Homogyne alpina* i *Blechnum spicant*. Na fizjonomię runa wywiera niekiedy wpływ facjalnie występujący *Equisetum sylvaticum*. W bardzo dobrze rozwiniętej warstwie mszystej osiągającej najczęściej 50-90% pokrycia licznie i z wysokim stopniem stałości (III-V) występują gatunki charakterystyczne i wyróżniające zespołu: *Sphagnum gorgensohnii*, *Bazzania trilobata* i *Polytrichum commune*. Często spotyka się również gatunki charakterystyczne klasy Vaccinio-Piceetea: *Buckiella undulata*, *Plagiothecium curvifolium*, *Dicranum scoparium* oraz *Pleurozium schreberi*.

Ze względu na różnice siedliskowe wyróżniono 3 podzespoły. Fitocenozy podzespołu Bazzanio-Piceetum caricetosum nigrae zajmują siedliska najbardziej wilgotne, zlokalizowane na obszarze źródliskowym oraz w dolinie potoku, w sąsiedztwie torfowiska *Carici canescentis-Agrostietum caninae*, w miejscach słabo nachylonych o ekspozycji południowej i południowo-zachodniej. Podzespół ten wyróżnia się większym udziałem takich gatunków jak: *Melampyrum pratense*, *Carex echinata*, *Carex nigra* i *Lepidozia reptans*. Płaty podzespołu Bazzanio-Piceetum equisetetosum sylvatici wykształcają się na siedliskach mniej wilgotnych. Wyróżniają się one często facjalnie występującym *Equisetum sylvaticum*. Płaty podzespołu Bazzanio-Piceetum typicum zajmują siedliska pośrednie i są najczęściej spotykane. W runie bardzo często gatunkiem dominującym jest *Calamagrostis villosa*, co może być przejawem degeneracji zbiorowiska spowodowanej prześwietleniem drzewostanu w wyniku trzebieży.

91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnetion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe):

Siedlisko 91E0 reprezentują fitocenozy *Carici remotae-Fraxinetum* oraz *Alnetum incanae*.

Carici remotae-Fraxinetum jest zespołem, którego fitocenozy są rzadko spotykane w Beskidzie Śląskim, na terenie którego zajmują one typowe siedliska zlokalizowane w dolinach lub na stokach, wzdłuż szybko płynących potoków. Najczęściej występują one w piętrze pogórza oraz w niższych położeniach regła dolnego w przedziale wysokości 400-540 m n.p.m.

W warstwie drzew o zwarcie 70-90% dominuje *Fraxinus excelsior* lub *Alnus glutinosa*. Domieszkę stanowi natomiast *Acer pseudoplatanus*, *Picea abies* i *Cerasus avium*. Warstwa krzewów jest znacznie zróżnicowana pod względem zwarcia. W jej skład obok podrostu drzew wchodzi *Padus avium*, *Sorbus*

aucuparia i Sambucus nigra. Warstwa zielna jest bardzo bujna i z reguły osiąga 100% pokrycia. Często spotyka się w niej Carex remota - gatunek charakterystyczny zespołu oraz takie gatunki łąkowe jak: Stachys sylvatica, Festuca gigantea i Stellaria nemorum, natomiast najczęściej zaznacza się dominacja Petasites albus. Można też znaleźć płaty z dominacją: Ficaria verna, Impatiens noli-tangere, Equisetum palustre i Veratrum lobelianum. Pomimo bardzo silnie rozwiniętej warstwy zielnej, warstwa mszysta wykształca się w większości płatów bardzo dobrze osiagając nawet do 30% pokrycia. Z największą stałością występują w niej: Plagiomnium undulatum, Atrichum undulatum, Eurchynchium hians i Mnium hornum.

Interesujące ze względu na liczny udział w runie Veratrum lobelianum fitocenozy zespołu, występują na pograniczu Pogórza Śląskiego i Beskidu Śląskiego, w dolinie Łańskiego Potoku w gminie Jasienica i u podnóża Zebrzydki w gm. Brenna. Fitocenozy te zlokalizowane w obrębie Pogórza Śląskiego zostały objęte ochroną w formie rezerwatu przyrody o nazwie „Dolina Łańskiego Potoku”

Fitocenozy Alnetum incanae spotykane są w dolinach potoków w niższych położeniach regla dolnego i w piętrze pogórza, w przedziale wysokości 400-585 m n.p.m. Zajmują one z reguły miejsca płaskie. W pojedynczych przypadkach obserwowano płaty zespołu w dolnych partiach wilgotnych stromych stoków, sąsiadujących z korytami potoków.

Warstwę drzew o zwarcu 50-90% tworzy głównie Alnus incana z jednostkowym udziałem Fraxinus excelsior, Acer pseudoplatanus i Picea abies. Warstwa krzewów jest szczególnie dobrze rozwinięta w płatach sąsiadujących z korytem potoków, gdzie ze względu na korzystniejsze warunki świetlne, osiąga ona do 70% zwarcia. Tworzy ją podrost drzew, szczególnie Fraxinus excelsior i Acer pseudoplatanus. Runo jest bardzo bujne i z reguły osiąga pełne 100% pokrycie. Najczęściej spotykanymi gatunkami łąkowymi są tutaj: Stellaria nemorum, Stachys sylvatica i Festuca gigantea, dominują natomiast: Petasites albus lub Petasites officinalis, Chaerophyllum hirsutum oraz Impatiens noli-tangere. Opisywane z Beskidu Śląskiego fitocenozy reprezentują wariant typowy. Ze względu na różnice florystyczne w obrębie tego wariantu opisano podwariant z Aegopodium podagraria, którego fitocenozy zajmują siedliska żyzniejsze, a wyróżniają go takie gatunki jak: Fraxinus excelsior, Acer pseudoplatanus, Galeobdolon luteum, Aegopodium podagraria, Symphytum tuberosum, Anemone nemorosa, Asarum europaeum, Dentaria glandulosa, Primula elatior, Ranunculus lanuginosus, Carex sylvatica. W jednym płacie należącym do tego podwariantu stwierdzono stanowisko Matteucia struthiopteris – gatunku charakterystycznego zespołu. Warstwa mszysta w większości płatów osiąga zaledwie znikome pokrycie, a niekiedy brak jej zupełnie. Najczęściej spotykanymi gatunkami są Plagiomnium undulatum oraz Fissidens taxifolius.

9410 Górskie bory świerkowe (*Piceion abietis*):

Siedlisko identyfikują w Beskidzie Śląskim 2 zespoły leśne: Abieti-Piceetum i Plagiothecio-Piceetum.

W fitocenozach Abieti-Piceetum warstwę drzew, o zwarcu dochodzącym do 90%, tworzy głównie Picea abies przy mniejszym udziale Fagus sylvatica i Abies alba. W warstwie krzewów, obecnej w zdecydowanej większości płatów, o zwarcu do 70%, spotyka się oprócz podrostu drzew Sorbus aucuparia. Warstwę zielną o pokryciu 40-95% buduje przede wszystkim Vaccinium myrtillus, Deschampsia flexuosa, Calamagrostis arundinacea i Dryopteris dilatata. W pojedynczych przypadkach stwierdzono w niej dominację Blechnum spicant – gatunku charakterystycznego zespołu, który osiąga II stopień stałości. W bardzo dobrze wykształconej warstwie mszystej osiagającej pokrycie do 80%, obecnej w prawie wszystkich płatach dominuje Polytrichastrum formosum. Spośród gatunków charakterystycznych dla klasy Vaccinio-Piceetea najczęściej spotyka się Dicranum scoparium i Buckiella undulata. Częściej występującymi gatunkami towarzyszącymi są natomiast: Dicranella heteromalla i Plagiothecium curvifolium.

Płaty Plagiothecio-Piceetum spotykane są w Beskidzie Śląskim w reglu górnym, na grzbietach w partiach szczytowych oraz na stokach o różnej ekspozycji już od wysokości 1000 m n.p.m.

Warstwę drzew o stosunkowo słabym zwarcu osiagającym 30-85 % tworzy prawie wyłącznie Picea excelsa ze sporadycznym udziałem Sorbus aucuparia. Warstwa krzewów często nie występuje i jedynie w pojedynczych przypadkach osiąga pokrycie większe aniżeli 10%. Tworzy ją głównie podrost świerka i jarzębiny. W warstwie zielnej o zmiennym pokryciu dominują takie gatunki jak: Vaccinium myrtillus, Athyrium distentifolium, Calamagrostis villosa. Spośród gatunków charakterystycznych ze związku Vaccinio-Piceion najczęściej spotyka się Homogyne alpina, natomiast Lycopodium annotinum, Blechnum spicant i Luzula luzulina występują sporadycznie. Zróznicowanie warstwy zielnej, mające największy wpływ na fizjonomię zespołu i będące wyrazem różnic siedliskowych, stało się podstawą wyróżnienia 3 podzespołów.

Podzespół Plagiothecio-Piceetum typicum cechuje się dominacją Vaccinium myrtillus oraz niekiedy współdominacją Deschampsia flexuosa. Jego fitocenozy zajmują siedliska stosunkowo najsuchsze występujące głównie na grzbietach oraz w przygrzbietowych partiach stoków.

Płaty Plagiothecio-Piceetum athyrietosum distentifolii, wyróżniające się dominacją Athyrium distentifolium, zajmują siedliska bardziej wilgotne i cieniste, zlokalizowane na bardzo stromych stokach głównie o ekspozycji północnej i północno-zachodniej.

Fitocenozy Plagiothecio-Piceetum calamagrostietosum villosae, charakteryzujące się w warstwie zielnej dominacją Calamagrostis villosa, zajmują siedliska wilgotne, dobrze nasłonecznione, zlokalizowane na połogich szczytach oraz obszarach źródliskowych.

Różnice florystyczne, odzwierciedlające warunki siedliskowe, można również dostrzec analizując skład bardzo dobrze rozwiniętej warstwy mszystej o pokryciu osiagającym nawet 100%. W fitocenozach wszystkich podzespołów z wysoką stałością i ilościowością występuje Polytrichastrum formosum. Przy czym jego znaczenie jest największe w podzespole typowym gdzie spotyka się niekiedy również licznie występującego Polytrichum commune. W podzespole P.-P. athyrietosum distentifolii na pierwszy plan wysuwa się Buckiella undulata i sporadycznie Sphagnum girgensohnii. W podzespole P.-P. calamagrostietosum villosae zaznacza się oprócz Polytrichastrum formosum dominacją Sphagnum fallax.

Tab. 2. Ocena stanu ochrony siedlisk przyrodniczych w obszarze „Beskid Śląski” (FV – właściwy, U1 – niezadowolający, U2 – zły, XX – nieznan)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Powierzchnia siedliska	Specyficzność na strukturę i funkcje	Perspektywy ochrony	Ocena ogólna	Ocena ogólna (%)			
						FV	U1	U2	XX
*6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	U2	U2	U1	U2	1		99	
*6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe	U1	U2	U1	U2	30	50	10	10
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>)	FV	U1	FV	U1	70	30		
6510	Łąki ekstensywnie użytkowane	U1	U1	U1	U1	50	30	10	10
6520	Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>)	U1	U1	U1	U1	40	40	20	
7140	Torfowiska przejściowe	U1	U1	U1	U1	50	30	10	10
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	FV	FV	U1	U1	80	20		
8220	Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacetalia vandellii</i>	U1	U1	FV	U1	50	30	10	10
8310	Jaskinie nieudostępniane do zwiedzania	FV	FV	FV	FV	75	20	5	
9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	FV	U1↑	FV	U1	50	40	10	
9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	FV	U1	FV	U1	30	50	20	
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	FV	U1	FV	U1	10	50	30	10
*9180	Jaworzyny i lasy klonowolipowe na stromych stokach i zboczach	FV	FV	FV	FV	70	20	10	
*91D0	Bory i lasy bagienne	FV	U1	U1	U1	70		20	10
*91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> ,	FV	U1	FV	U1	50	50		

	<i>Alnenion glutinoso-incanae,</i> olsy źródliskowe)								
9410	Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i>)	U1	U2	U1	U2	30	40	20	10

Potrzeby ochrony siedlisk przyrodniczych

Tab. 3. Potrzeba podjęcia działań ochronnych siedlisk przyrodniczych w obszarze Beskid Śląski (1= priorytet wysoki, 2 = średni, 3 = niski)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Priorytet w obszarze	Najistotniejsze miejsca dla ochrony	Najistotniejsze działania ochronne (ogólnie)
*6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	1	południowe, zachodnie i wschodnie stoki Góry Matyska (609,9 m n.p.m.), zwane Góreczkami Abramowymi.	Wykaszanie muraw, usuwanie drzew i krzewów; Wytyczenie innej ścieżki dojścia na Górę Matyska od strony wschodniej; Zakaz składowania odpadów w kamieniołomach
*6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe	1	Hieracio-Nardetum: na: Polanie Grabka w Jaworzcu-Nałężu, gmina Jaworze; na Błatniej w gminie Brenna; Równicy, w gminie Ustroń; Hali Ostre, w gm. Lipowa; Hali Baraniej w Kamesznicy, gm. Milówka. Najlepiej wykształcone płaty Carlino-Dianthetum deltooidis stwierdzono na Hali Ostre w Ostrym i Polanie Stokłoska w Twardorzeczce, w gminie Lipowa.	Wypas owiec, ew. wykaszanie muraw; usuwanie drzew i krzewów
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>)	1	Na całym obszarze; <i>Athyrietum distentifolii</i> : w rezerwacie „Barania Góra”, projektowanym rezerwacie „Stary Bór”. <i>Aconitetum firmi</i> : w rezerwacie „Barania Góra”; na źródliskach Żylicy, na stokach Malinowa, w gminie Szczyrk oraz na źródliskach potoku Malinowskiego, na stokach Kościelca i Malinowskiej Skały, w gminie Lipowa. <i>Petasitetum albi</i> : w dolinie	Ochrona bierna; miejscami przywrócenie użytkowania - Wypas lub koszenie Usuwanie gatunków obcych

			<p>potoku Leśnianka w gminie Lipowa, nad potokiem Suchym, w rezerwacie „Czantoria” oraz w dolinie Białej Wisiełki w gminie Wisła.</p> <p><i>Arunco-Doronicetum austriaci</i>: nad potokiem Malinowskim, w gminie Lipowa oraz na osuwiskach łupkowych nad potokiem Twardorzeczka, poniżej Hali Radziechowskiej, w gminie Radziechowy. nad potokiem Leśnianka, w gminie Lipowa oraz nad potokiem Suchym, w rezerwacie „Czantoria”.</p> <p>na polanie Doliny, na stoku Skrzycznego, w gminie Szczyrk oraz w dolinie Olzy, w gminie Istebna.</p> <p><i>Poo-Veratretum lobeliani</i>: w gminie Szczyrk - na polanie Bąkula; w gminie Ustroń, na stoku Czantorii oraz na polanie Usyp, na stoku Małej Czantorii, a także w gminie Radziechowy-Wieprz, na polanie Cebula.</p>	
6510	Łąki ekstensywnie użytkowane	2	<p><i>Arrhenatheretum elatioris</i>: w niższych położeniach górskich w Beskidzie Śląskim – na Małym i Wielkim Cisowym, na Równicy i w Ustroniu-Zawodziu oraz na Pogórze Śląskim (Góra Tuł) i w Kotlinie Żywieckiej (G. Matyska).</p>	Przywrócenie użytkowania: koszenie jedno lub dwu -krotne w ciągu roku i ekstensywne nawożenie
6520	Górskie konietlicowe użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>) łąki	1	<p><i>Gladiolo-Agrostietum capillaris</i>: na polanie Doliny, na stokach Skrzycznego, gm. Szczyrk oraz na polanach: Walaszne, w Kamesznicy, gm. Milówka i pod Świniarką, w gminie Węgierska Górka.</p> <p>Zniekształcone płaty zespołu można spotkać na Hali Ostre, gm. Lipowa. Płat ze storczykami -pod szczytem Tułu (użytek ekologiczny Tuł)</p> <p><i>Anthoxantho-Agrostietum</i>: polana Bąkula pomiędzy</p>	Przywrócenie użytkowania: koszenie jednokrotne w ciągu roku i nawożenie

			Czantorią i Małą Czantorią oraz w szczytowych partiach Łazka, Małego Cisowego, Wielkiego Cisowego, gm. Brenna.	
7140	Torfowiska przejściowe	1	<p><i>Carici canescentis-Agrostietum caninae</i> : w S części Beskidu Śląskiego. Najlepiej wykształcone, płaty: w dolinie potoku Malinka, w przysiółku Podmalinka, gm. Wisła; w dolinie Olzy, w sąsiedztwie tartaku, w przysiółku Suszki, gm. Istebna; na polanie Mrózków, gm. Wisła; na polanie Walaszne oraz na Hali Baraniej w Kamesznicy, gm. Milówka. Niewielkie płaty występują na Młodej Górze i na Skale, gm. Istebna; na Hali Baraniej w Kamesznicy, gmina Milówka, w przysiółku Bąki, gm. Węgierska Górka, w dolinie potoku Przybędza, gm, Radziechowy; projektowany rezerwat „Stary Bór” w gminie Lipowa; polana na Przysłopie, gmina Wisła.</p> <p>Fitocenozy <i>Caricetum nigrae (subalpinum)</i> stwierdzono w rezerwacie „Barania Góra” na polanie Hańtasz oraz w sąsiedztwie źródlisk: Czarnej Wisełki i potoku Wątrobnego.</p>	Usuwanie zarastających torfowisko krzewów i ekspansywnych traw (<i>Callamagrostis villosa</i>) poprzez wielokrotne koszenie; utworzenie użytków ekologicznych
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	2	Płaty siedliska były najczęściej notowane masywie Baraniej Góry, Skrzycznego, rzadziej w rejonie Brennej i Wisły. Są to m. in.: Hala Cebula, Hala Barania, Kamesznica, Wisła Malinka, Brenna	<ul style="list-style-type: none"> - usuwanie zarastających młaki krzewów wierzb i świerków; - ręczne koszenie i ręczne usuwanie biomasy z młak; - unikanie lokalizowania ujęć wody na cele komunalne; - uzyskanie zgody właściciela na działania ochronne;
8220	Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacetalia vandellii</i>	2	<i>Hypno-Polypodietaum</i> : rzadki na terenie Beskidu Śląskiego. Głównie w SE części Beskidu Śląskiego.	ochrona bierna miejscami: usuwanie drzew i krzewów, utworzenie rezerwatu

			Najlepiej wykształcone płaty: w rezerwacie „Kuźnie” oraz w projektowanym rezerwacie „Kościelec”, a także na grzbiecie Glinnego w Przybędzy, gm. Radziechowy-Wieprz i w dolinie potoku Twardorzeczka w gminie Lipowa.	„Kościelec”
8310	Jaskinie nieudostępniane do zwiedzania	3	Rozproszone na całym obszarze Beskidu Śląskiego, skupiska znajdują się na płd. Stokach Stołowa (1035m n.p.m.), Klimczoka (1117m n.p.m.), Malinowa (1095m n.p.m.) oraz płn. Szyndzielni (1026m n.p.m.) i Muronki (1021m n.p.m.).	ochrona bierna; Czasowe zamykanie najważniejszych zimowisk nietoperza (zima); Ograniczenie działalności firm oferujących masowe usługi turystyczno-integracyjne w jaskiniach.
9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	3	<i>Luzulo-Fagetum</i> : na całym obszarze Beskidu Śląskiego. rzadziej jedynie w południowej części Pasma Stożka i Czantorii. Najlepiej wykształcone i zachowane płaty <i>Luzulo luzuloidis-Fagetum</i> na terenie Beskidu Śląskiego występują w istniejących i projektowanych rezerwatach przyrody: „Czantoria”, „Stok Szyndzielni”, „Stary Bór”, „Klimczok”, „Jaworzyna”, „Kołowrót” i „Bucznik”.	Utworzenie rezerwatów przyrody „Bucznik”, „Klimczok”, „Kołowrót”
9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagetum</i> , <i>Galio odorati-Fagetum</i>)	3	<i>Dentario glandulose-Fagetum</i> : w N części Beskidu Śląskiego oraz na Pogórzu Śląskim. Najlepiej zachowane płaty <i>Dentario glandulose-Fagetum</i> występują w projektowanym rezerwacie „Bucznik” oraz w istniejących rezerwatach: „Stok Szyndzielni” oraz „Czantoria” a także na stoku Wysokiego opadającym w kierunku Jaworza oraz w otoczeniu źródlisk potoku Jasionka na Błatniej, w gminie Brenna.	utworzenie rezerwatu przyrody „Bucznik”
9170	Grąd środkowoeuropejski i	3	<i>Tilio-Carpinetum</i> : jedynie w północnej części ostoi,	Ochrona bierna

	subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)		na Pogórzu Śląskim w rezerwacie „Dolina Łąńskiego Potoku” oraz na górze Tuł. W Beskidzie Śląskim zachowały się fragmentarycznie u podnóża Koziej Góry, Dębowca oraz Zebrzydki.	
*9180	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach	3	<i>Lunario-Aceretum</i> : wyłącznie w N części Pasma Baraniej Góry. Znaczne powierzchnie w rezerwacie „Jaworzyna” oraz w projektowanych rezerwatach: „Piekielny”, „Kołowrót” a także na Lipowskim Groniu, w gminie Brenna. <i>Sorbo-Aceretum</i> : na skarpach nad Potokiem Suchym w rezerwacie „Czantoria” oraz na osuwiskach w sąsiedztwie górnego odcinka Malinowskiego Potoku, w gminie Lipowa.	Ochrona bierna, Utworzenie rezerwatów przyrody: „Piekielny” „Kołowrót” „Lipowski Groń”
*91D0	Bory i lasy bagienne	3	<i>Bazzanio-Piceetum</i> : w S części Beskidu Śląskiego, na zatorfionych źródłiskach oraz w dolinach u podnóża stoków. Na pograniczu piętra pogórza i regła dolnego oraz w reglu dolnym, w przedziale wysokości 495-810 m n.p.m. Na terenie Beskidu Śląskiego <i>Bazzanio-Piceetum</i> najczęściej spotykane są: w dolinie Olzy, w gminie Istebna oraz w Dolinie Czarnej Wisielki, w gminie Wiśla.	utworzenie rezerwatu przyrody „Prądowniec”.
*91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	2	<i>Carici remotae-Fraxinetum</i> : w rezerwacie „Dolina Łąńskiego Potoku” oraz u podnóża Koziej Góry, na obszarze źródłiskowym potoku Olszówka w gminie Bielsko-Biała. Największe fitocenozy <i>Alnetum incanae</i> : w dolinie Leśniarki w Ostrym, gm. Lipowa gdzie proponuje się	Utworzenie rezerwatu „Dolina Zimnika” oraz powiększenie rezerwatu „Dolina Łąńskiego Potoku”; Usuwanie gatunków obcych, inwazyjnych
9410	Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i>)	1	<i>Abieti-Piceetum</i> : rezerwat „Barania Góra” i „Stok Szyndzielni” i S część	Wspomaganie naturalnego odnowienia świerka; prace

			<p>pasma Stożka i Czantorii, <i>Plagiothecio-Piceetum</i>: w reglu górnym, na grzbietach w partiach szczytowych oraz na stokach o różnej ekspozycji powyżej 1000 m n.p.m. Najlepiej zachowane i wykształcone płaty: rezerwat „Barania Góra”.</p>	<p>pielęgnacyjne; Ochrona przed kornikiem; utworzenie rezerwatu przyrody Stary Bór.</p>
--	--	--	--	---

Zagrożenia dla siedlisk przyrodniczych i sposoby ich eliminacji

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Zagrożenie	Wpływ na przedmiot ochrony	Sposób eliminacji lub ograniczenia zagrożenia
*6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	Postępująca sukcesja naturalna – zarastanie przez drzewa i krzewy oraz wysokie byliny	Zarastanie przez drzewa i krzewy, eutrofizacja i zmiana składu gatunkowego zbiorowiska	Wykaszenie muraw oraz usuwanie krzewów i drzew aż do uzyskania zwarcia nie większego niż 20-30%.
*6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe	Postępująca sukcesja naturalna, przekształcenie w łąki	Zarastanie przez drzewa i krzewy – likwidacja siedliska; Zmiana składu gatunkowego zbiorowiska	Wykaszenie lub przepasanie muraw oraz usuwanie krzewów i drzew aż do uzyskania zwarcia nie większego niż 20-30%.
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylin alliariae</i>)	Postępująca sukcesja, mechaniczne niszczenie siedliska	Eliminacja cennych gatunków, zarastanie przez drzewa i krzewy	W celu ochrony gatunków – usuwanie krzewów, ew. wykaszanie raz na 5 lat, poza tym ochrona bierna
6510	Łąki ekstensywnie użytkowane	Zarzucenie użytkowania łąk; Postępująca sukcesja na łąkach	Zmiana składu gatunkowego i zarastanie przez krzewy i drzewa	Przywrócenie lub kontynuacja użytkowania
6520	Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>)	Zarzucenie użytkowania łąk; Postępująca sukcesja na łąkach	Zmiana składu gatunkowego i zarastanie przez krzewy i drzewa	Przywrócenie lub kontynuacja użytkowania
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe	Obniżenie poziomu wody, sukcesja w kierunku zarośli	Przesuszenie, zmiana składu gatunkowego, eliminacja wilgociolubnych mchów	Utrzymanie właściwego lokalnie poziomu wody, usuwanie

	charakterze młak, turzycowisk i mechowisk			krzewów, ew. wykaszanie raz na 5 lat;
8220	Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacetalia vandellii</i>	Nadmierne ocienienie przez drzewa i krzewy	Eliminacja części gatunków charakterystycznych – zubożenie zbiorowiska	Usuwanie drzew i krzewów nadmiernie ocieniających ściany skalne; Poza tym ochrona bierna
8310	Jaskinie nieudostępniarne do zwiedzania	Akty wandalizmu	Niszczenie mikroklimatu jaskiń	Ochrona bierna; Edukacja
9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	Potencjalnie: Negatywny wpływ szlaków zrywkowych, konsekwencje przekształcenia struktury drzewostanu (zbyt duży udział świerka) – wskazana przebudowa drzewostanów.	Zmiany struktury gatunkowej drzewostanu, mechaniczne niszczenie runa	Utworzenie rezerwatów przyrody „Buczniak”, „Klimczok”, „Kołowrót” Przebudowa drzewostanów,
9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	Potencjalnie negatywny wpływ szlaków zrywkowych, konsekwencje przekształcenia struktury drzewostanu (zbyt duży udział świerka), zbyt mały udział cennych gatunków domieszkowych – wskazana przebudowa drzewostanów	Zmiany struktury gatunkowej drzewostanu, mechaniczne niszczenie runa	utworzenie rezerwatu przyrody „Buczniak” Przebudowa drzewostanów,
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	nieokreślono	nieokreślono	Ochrona bierna
*9180	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i	brak istotnych zagrożeń. Zagrożeniem może być ekspansja świerka – wymaga	Zmiany składu gatunkowego drzewostanu i runa	Ochrona bierna, Utworzenie rezerwatów przyrody: „Piekielny”

	zbozjach	to jednak dalszych badań.		„Kołowrót” „Lipowski Groń”
*91D0	Bory i lasy bagienne	odwodnienie spowodowane działaniem starych rowów potencjalnie: niewłaściwa struktura odnowienia	Zmiany składu gatunkowego drzewostanu i runa	utworzenie rezerwatu przyrody ”Prądowniec”. konieczność prac pielęgnacyjnych
*91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	Zmiana struktury zbiorowiska wskutek gospodarki leśnej. Obniżenie poziomu wód gruntowych poprzez wykonanie rowów melioracyjnych. Niewłaściwa struktura drzewostanów – konieczność przebudowy. Inwazja gatunków obcych	Mechaniczne niszczenie siedliska, Zaburzenia składu gatunkowego	Utworzenie rezerwatu „Dolina Zimnika” oraz powiększenie rezerwatu „Dolina Łąńskiego Potoku”; Usuwanie gatunków obcych, inwazyjnych
9410	Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i>)	kornik drukarz który atakuje partie drzewostanów. występowanie posuszu Drzewostany w dolnym reglu mają zaburzoną strukturę – może nastąpić konieczność prowadzenia ochrony czynnej (m.in. przebudowa drzewostanów, protegowanie jodły).	Mechaniczne niszczenie siedliska, Zaburzenia składu gatunkowego	Wspomaganie naturalnego odnowienia świerka; prace pielęgnacyjne; Ochrona przed kornikiem; utworzenie rezerwatu przyrody Stary Bór.

Warunki utrzymania lub poprawy stanu ochrony siedlisk przyrodniczych

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Stan ochrony	Cel ochrony	Warunki utrzymania/odtworzenia FV
*6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	U2	Utrzymanie areálu siedliska i poprawa jego stanu ochrony	Wykaszenie muraw początkowo coroczne, potem co 2 lata z usuwaniem biomasy, usuwanie drzew i krzewów zarastających murawę aż do zwarcia 20-30%,

*6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe	U2	Utrzymanie areału siedliska i poprawa jego stanu ochrony	Wykaszenie muraw początkowo coroczne, potem co 2 lata z usuwaniem biomasy, usuwanie drzew i krzewów zarastających murawę aż do zwarcia 20-30%,
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>)	U1	Utrzymanie areału i stanu ochrony	W celu ochrony gatunków – usuwanie krzewów, ew. wykaszanie raz na 5 lat, poza tym ochrona bierna
6510	Łąki ekstensywnie użytkowane	U1	Utrzymanie areału i poprawa struktury i funkcji siedliska	Przywrócenie lub kontynuacja użytkowania
6520	Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>)	U1	Utrzymanie areału i poprawa struktury i funkcji siedliska	Przywrócenie lub kontynuacja użytkowania
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	U1	Utrzymanie areału i poprawa struktury i funkcji siedliska	Utrzymanie właściwego lokalnie poziomu wody, usuwanie krzewów aż do zwarcia nie przekraczającego 20%, ew. wykaszanie raz na 5 lat;
8220	Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacetalia vandellii</i>	U1	Utrzymanie areału i poprawa struktury i funkcji siedliska	Usuwanie drzew i krzewów nadmiernie ocieniających ściany skalne; Poza tym ochrona bierna
8310	Jaskinie nieudostępniane do zwiedzania	U1	Utrzymanie areału i poprawa struktury i funkcji siedliska	Ochrona bierna
9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	FV	Utrzymanie areału i struktury i funkcji siedliska	Utworzenie rezerwatu chroniącego wybrane płyty siedliska; na pozostałym areale dopuszczalna gospodarka leśna, jej szczegóły do uzgodnienia z nadleśnictwem, w tym przebudowa drzewostanu
9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	U1	Utrzymanie areału i poprawa struktury i funkcji siedliska	Utworzenie rezerwatu chroniącego wybrane płyty siedliska; na pozostałym areale dopuszczalna gospodarka leśna, jej szczegóły do uzgodnienia z nadleśnictwem, w tym przebudowa drzewostanu
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	U1	Utrzymanie areału i poprawa struktury i funkcji siedliska	Utworzenie rezerwatu chroniącego wybrane płyty siedliska; na pozostałym areale dopuszczalna gospodarka leśna, jej szczegóły do uzgodnienia z nadleśnictwem
*9180	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach	U1	Utrzymanie areału i poprawa struktury i funkcji siedliska	Utworzenie rezerwatu chroniącego wybrane płyty siedliska;

*91D0	Bory i lasy bagienne	FV	Utrzymanie areału i struktury i funkcji siedliska	Utworzenie rezerwatu chroniącego wybrane płaty siedliska;
*91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	U1	Utrzymanie aktualnego areału siedliska, w ramach kompleksu z zaroślami wierzbowymi i utrzymanie jego struktury	Ekstensywne użytkowanie przez prywatnych właścicieli gruntów; Zakaz pobierania żwiru. Zakaz wjazdu w celach rekreacyjnych pojazdami mechanicznymi uszkadzającymi glebę (kłady) poza wyznaczonymi szlakami. Ekwiwalent za pozostawione martwe drewno (dla właścicieli gruntów prywatnych, 100zł za pozostawiony 1m ³ drewna, t.j. 5 drzew o długości ok. 10m i śred. środkowej ok. 15cm) Usuwanie gatunków obcych inwazyjnych; Likwidacja dzikich wysypisk śmieci. Wyznaczenie tras rekreacyjnych i poznawczych: rowerowych, konnych i dla innych pojazdów mechanicznych
9410	Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i>)	U2	Utrzymanie areału i poprawa struktury i funkcji siedliska	Utworzenie rezerwatu chroniącego wybrane płaty siedliska; na pozostałym areale dopuszczalna gospodarka leśna, jej szczegóły do uzgodnienia z nadleśnictwem; w tym zagadnienia przebudowy drzewostanu, wspomaganie odnowienia świerka i walki z kornikiem

Zakres monitoringu siedlisk przyrodniczych

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Wskaźniki specyficznej struktury i funkcji	Liczba stanowisk do monitoringu
*6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	1
*6230	Górskie i nizinne murawy bliźniczkowe	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	6
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>)	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	10
6510	Łąki ekstensywnie użytkowane	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	6
6520	Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>)	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	6
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	5
8220	Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacetalia vandellii</i>	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	3
8310	Jaskinie nieudostępniane do zwiedzania	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	5
9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	3

9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	3
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	2
*9180	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	3
*91D0	Bory i lasy bagienne	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	3
*91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	3
9410	Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i>)	Areał siedliska, Wskaźniki struktury i funkcji wg. załącznika	8

Braki danych

Mapa siedlisk dla obszaru Natura 2000 „Beskid Śląski”;

Opracowanie zalecanych metod gospodarowania w poszczególnych typach lasów.

Strategia ochrony gatunków roślin

Zestawienie gatunków roślin

Tab. 1. Lista gatunków roślin z II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej w obszarze „Beskid Śląski”.

Nazwa polska gatunku	Nazwa łacińska gatunku	Powierzchnia siedlisk gatunku (ha)	Liczebność populacji
tojad morawski	<i>Aconitum moravicum</i>	>10 ha	Ok. 500 os. (11 stanowisk)
tocja karpacka	<i>Tozzia carpatica</i>	<1 ha	60-70 os. (2 stanowiska)
obuwik pospolity	<i>Cypripedium calceolus</i>	<1	2 os. (kępy)
widłoząb zielony	<i>Dicranum viride</i>	XX	XX

Ogólna ocena stanu i znaczenia gatunków roślin

Tojad morawski:

Beskid Śląski jest jednym z najważniejszych miejsc występowania tego gatunku w polskich Karpatach.

Tojad występuje nad potokami i w mszarnikach źródłkowych potoków, w trwale uwilgotnionych miejscach z przepływem lub wysiękiem wody gruntowej Są to zbiorowiska klasyfikowane jako:

Mszar ze związku *Cardamino-Montion*, zespół *Petasitetum kablikiani*, oraz zbiorowisko *Caltha laeta-Chaerophyllum hirsutum*.

Typy siedlisk z załącznika I DS, z którymi związany jest tojad morawski *Aconitum moravicum* to przede wszystkim:

6430 ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) oraz wilgotne, podmokłe brzegi młak (7230) i łąk konietlicowych (kod 6520).

Populacja tojadu morawskiego w całym obszarze „Beskid Śląski” liczy do ok. 500 os. (dokładne dane są bardzo trudne do pozyskania wobec mieszańcowego pochodzenia tego taksonu i braku możliwości odróżnienia go od *A. firmum* w fazie wegetatywnej). Znanych i potwierdzonych w 2009 r. jest 11 stanowisk. Są one zlokalizowane w masywie Baraniej Góry: na Baraniej Hali i Malinowskiej Skale oraz Magurce Radziechowskiej, w różnych typach siedlisk – w mszarze, ziołoroślach, młace, młace śródlądowej. Wg. dostępnych informacji istnieją też stanowiska na Klimczoku i w masywie Skrzycznego, gdzie fakt ten jednak wymaga potwierdzenia.

Tocja karpacka:

W Beskidzie Śląskim znajdują się najbardziej na zachód wysunięte stanowiska tocji w polskich Karpatach, wyznaczając kraniec zasięgu. Liczebność gatunku należy do najmniejszych, bo jest to 9 i 53 osobniki na dwóch znanych aktualnie stanowiskach.

Z Beskidu Śląskiego tocja karpacka *Tozzia carpatica* podawana jest z rejonu Baraniej Góry: „Barania Góra (ogólnie; Knapp 1872 r.) – w źródłkach (okazy w KRAM, lg. K. Piech w 1927 r.), na północnym zboczu, 1000 m n.p.m. („okolica Białej Wisiełki”) i 1100 m n.p.m.

(dane z 1956 r.; Ludera 1965 r.), oraz w korycie potoku Wątrobny w rezerwacie „Barania Góra” (okazy w KRA, lg. A. Magiera w 1985 r.)” (Piękoś-Mirkowa H. i in. 2008). – wymagana inwentaryzacja stanowisk!!!.

Tocja karpacka *Tozzia carpatica* podawana jest z miejsc podmokłych. Związana jest z płatami roślinności ziołoroślowej, np. zb. miłosnej górskiej *Adenostyletum alliariae* wykształcone na północnych zboczach Baraniej Góry, na stokach o nachyleniu około 25°. Kwasowość gleby wynosi pH 5,86-5,69 i pH 5,96-4,78 (dane na podstawie dwóch zdjęć fitosocjologicznych) (Ludera 1965).

Na terenie Beskidu Śląskiego istnieje wiele miejsc mogących być potencjalnym siedliskiem występowania tocji karpackiej *Tozzia carpatica*, gdyż „tereny podmokłe” i roślinność ziołoroślowa spotykane są w różnych miejscach tego obszaru.

Typy siedlisk z załącznika I DS, z którymi związana jest tocja karpacka, to przede wszystkim: 6430 ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), potencjalnie także łągi (91E0 – reprezentowane przez olszynkę karpacką).

W przypadku obu gatunków roślin (tojad morawski i tocja karpacka) z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej warunki utrzymania ich siedlisk nie wybiegają poza założenia ochronne dla siedlisk przyrodniczych (ziołorośli, o kodzie 6430) z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej i są z nimi zgodne. Dominującą formą ochrony powinna być w tym przypadku ochrona bierna.

Obuwik pospolity: populacja gatunku nie jest znacząca w skali kraju i gatunek nie musi być chroniony w obszarze Natura 2000 Beskid Śląski, niemniej jednak, z uwagi na duży stopień izolacji stanowiska została opracowana dla niego strategia zarządzania.

Stanowisko w Beskidzie Śląskim, liczące zaledwie 2 kępy obuwików jest bliskie wyginięcia. Ze względu na znikomą liczebność, nie ma większego znaczenia dla ochrony gatunku w kraju, niemniej stanowi najbardziej na zachód wysunięte stanowisko w polskich Karpatach. Jego utrata spowoduje przesunięcie granicy lokalnego zasięgu.

Tab. 2. Ocena stanu ochrony gatunków roślin z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej w obszarze „Beskid Śląski”

Nazwa polska gatunku	Nazwa łacińska gatunku	Siedlisko	Populacja	Perspektywy ochrony	Ocena ogólna -	Ocena ogólna (%)			
						FV	U1	U2	XX
tojad morawski	<i>Aconitum moravicum</i>	U1	FV	U2	U2	40	30	30	
tocja karpacka	<i>Tozzia carpatica</i>	FV	U1	U1	U1	60	40		

Potrzeby ochrony gatunków roślin

Tab. 1. Potrzeba podjęcia działań ochronnych gatunków roślin w obszarze Beskid Śląski (1= priorytet wysoki, 2 = średni, 3 = niski)

Nazwa polska gatunku	Nazwa łacińska gatunku	Priorytet	Najistotniejsze miejsca dla ochrony	Najistotniejsze działania ochronne (ogólnie)
tojad	<i>Aconitum</i>	1	Barania Góra,	Ochrona bierna, w miejscach

morawski	<i>moravicum</i>		potencjalnie: Klimczok, Skrzyczne	stwierdzenia zagrożenia – ew. ochrona przed mechanicznym zniszczeniem stanowiska; przeciwdziałanie sukcesji
tocja karpacka	<i>Tozzia carpatica</i>	1	Barania Góra	Ochrona bierna, w miejscach stwierdzenia zagrożenia – ew. ochrona przed mechanicznym zniszczeniem stanowiska; przeciwdziałanie sukcesji, utrzymanie odpowiedniej wilgotności podłoża

Zagrożenia dla gatunków roślin i sposoby ich eliminacji

Nazwa polska gatunku	Nazwa łacińska gatunku	Zagrożenie	Wpływ na przedmiot ochrony	Sposób eliminacji lub ograniczenia zagrożenia
tojad morawski	<i>Aconitum moravicum</i>	drastyczna zmiana warunków siedliskowych w wyniku odlesienia terenu; mechaniczne uszkodzenie osobników w wyniku prowadzonych prac nad usunięciem powalonych drzew i zalesieniem terenu z użyciem ciężkiego sprzętu	Brak danych o wpływie nowych warunków; Zniszczenie części osobników – osłabienie populacji, w skrajnych przypadkach - likwidacja stanowiska	Zachowanie ostrożności w trakcie prac, oznakowanie stref ochronnych wokół stanowiska
tocja karpacka	<i>Tozzia carpatica</i>	Obniżenie wilgotności podłoża, postępująca sukcesja, mechaniczne uszkodzenie osobników w wyniku prowadzonych prac nad usunięciem powalonych drzew i zalesieniem terenu z użyciem ciężkiego sprzętu	Osłabienie populacji, eliminacja gatunku, w skrajnych przypadkach - likwidacja stanowiska	Utrzymywanie właściwego nawodnienia, Zachowanie ostrożności w trakcie prac, oznakowanie stref ochronnych wokół stanowiska

Warunki utrzymania lub poprawy stanu ochrony gatunków roślin

Gatunek	Stan ochrony	Cel ochrony	Warunki utrzymania/odtworzenia FV
tojad morawski	U1/U2	Utrzymanie populacji na aktualnym poziomie	Wdrożenie stałego monitoringu i procedur reagowania na pogarszające się warunki siedliskowe
tocja karpacka	U1	Utrzymanie populacji na aktualnym poziomie, utrzymanie odpowiednich siedlisk	Wdrożenie stałego monitoringu i procedur reagowania na pogarszające się warunki siedliskowe

Zakres monitoringu gatunków roślin

Gatunek	Wskaźniki stanu populacji i stanu siedliska	Liczba stanowisk do
---------	---	---------------------

		monitoringu
tojad morawski	Opracowane w monitoringu GIOS – wg. danych zawartych w załączniku	6
tocja karpacka	Opracowane w monitoringu GIOS – wg. danych zawartych w załączniku	2

Braki danych

Brak informacji na temat:

- potwierdzenie obecności i określenie stanu populacji tojadu morawskiego na Skrzycznem i Klimczoku,
- inwentaryzacja siedlisk tocji karpackiej pod kątem obecności gatunku.

Strategia ochrony gatunków zwierząt

Zestawienie gatunków zwierząt

Tab. 1. Lista gatunków zwierząt z II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej w obszarze „Beskid Śląski”.

Nazwa polska gatunku	Nazwa łacińska gatunku	Powierzchnia siedlisk gatunku (ha)	Liczebność populacji
pachnica dębowa	<i>Osmoderma eremita</i>	0	0
kozioróg dębosz	<i>Cerambyx cerdo</i>	0	0
biegacz urozmaicony	<i>Carabus variolosus</i>	>100 ha	XX
czerwończyk nieparek	<i>Lycanea dispar</i>	0	0
głowacz białołetwy	<i>Cottus gobio</i>	0	0
minóg strumieniowy	<i>Lampetra planeri</i>	0	0
brzanka	<i>Barbus meridionalis</i>	0	0
traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	XX	7 stanowisk (ok. 30 os.)
traszka karpicka	<i>Triturus montandoni</i>	XX	13 stanowisk (ok. 100 os.)
kumak górski	<i>Bombina variegata</i>	XX	13 stanowisk (ok. 60 os.)
wilk	<i>Canis lupus</i>	26 000	Obszar zamieszkują 2 watahy wilków. Maksymalna liczebność populacji w latach 1996-2003 wynosiła 9 dorosłych osobników, średnie zagęszczenie populacji 2,1 osobników na 100 km ² . Obecnie wielkość populacji szacowana jest na 3-4 dorosłe osobniki w grupie rodzinnej.
ryś	<i>Lynx lynx</i>	26 000	ok. 1-2 osobniki
wydra	<i>Lutra lutra</i>	28 km cieków	XX
podkowiec mały	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	XX	Ok. 150 hibernujących os.
nocek orzęsiony	<i>Myotis emarginatus</i>	XX	Ok. 30 os hibernujących
nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	XX	Ok. 50 os hibernujących
nocek Bechsteina	<i>Myotis bechsteinii</i>	XX	Ok. 20 os hibernujących (w 5 jaskiniach)
mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	1 stanowisko	Odłowiony 1 os, w sąsiedztwie ostoi (Węgierska Górka) hibernowało 5 os.

Ogólna ocena stanu i znaczenia gatunków zwierząt

Pachnica dębowa:

Według danych literaturowych gatunek był znaleziony w pobliżu obszaru Natura 2000, w Nadl. Ustroń, leśnictwo Pierściec. Kilka okazów wyhodował z próchnowisk olszy czarnej W. Ziebur. (Kuśka A, Szczepański W. 2007).

Prawdopodobnie występuje w lasach jak również w zadrzewieniach w niższych położeniach z drzewostanami liściastymi w starszym wieku -powyżej 100 lat, ale obecność w obszarze wymaga potwierdzenia.

Optymalne siedliska pachnicy dębowej są to lasy naturalne, bogate w wiekowe drzewa liściaste i luki powstałe na skutek rozpadu drzewostanu, a z drugiej strony – krajobrazy kulturowe o odpowiednio wysokim zagęszczeniu zadrzewień. Przyczyną takiego wzorca występowania gatunku jest preferowanie dużych, dziuplastych drzew rosnących w dobrze nasłonecznionych miejscach.. Stanowiska zacienione są

zasiedlane znacznie słabiej, prawdopodobnie ze względu na niekorzystne warunki termiczne. Pachnica dębowa zasiedla dziuplaste, lecz wciąż żywe i stojące drzewa. Z reguły dziuple odpowiednie do zasiedlenia przez pachnicę dębową tworzą się w pniach drzew o pierśnicy powyżej 100 cm, jednak niekiedy zasiedlane są również cieńsze okazy drzew (nawet o pierśnicy 25 cm). Pachnica dębowa była wykazywana z wielu gatunków drzew, choć w literaturze stosunkowo najczęściej wymieniany jest dąb, lipa, olsze i ogłowione wierzby.

Kozioróg dębosz:

Najbliższe, znane stanowisko w okolicach obszaru Natura 2000 to Żory Baranowice, na dębach w części parkowej i alejach dębowych na drogach śródleśnych. W 2007 roku stwierdzono przynajmniej 6 czynnych żerowisk (Kuśka A, Szczepański W. 2007). Znajduje się w odległości ponad 25 km od obszaru. Brak aktualnych danych w występowaniu gatunku w obszarze.

Ryby (brzanka, minóg, głowacz białopłetwy)

Gatunki ryb wykazane w SFD obszaru Beskid Śląski w rzeczywistości notowane były w rzekach na terenie całego Beskidu Śląskiego, rozumianego jako jednostki fizjogeograficznej, a nie na obszarze Natura 2000, który obejmuje tylko najwyższe, górzyste partie masywów, z wyłączeniem dolin rzek. Drugą przyczyną usunięcia z SFD obszaru tych gatunków jest słaba aktualność danych o ichtiofaunie. Wyrzykowe dane pochodzą sprzed kilkunastu i więcej lat, a całościowe z lat 60. XX w. Jest to o tyle ważniejsze, że nastąpiły znaczne przekształcenia koryt rzek i potoków – ich regulacja, obudowa brzegów, budowa progów itp.

Biegacz urozmaicony:

Według danych literaturowych, gatunek notowany w Nadleśnictwie Bielsko, leśnictwo Wielka Łąka, oddz. 132, 1 okaz, 19 VII 2007, leg. A. Herczek (Kuśka, Szczepański 2007).

Na obszarze natura 2000 stwierdzony poniżej schroniska na Przysłópiu w grupie Baraniej Góry – 1 os. (czerwiec 2000, w środowisku wilgotnym).

Prawdopodobnie gatunek występuje na całym obszarze w siedliskach wilgotnych. Za górną granicę zasięgu można przyjąć wysokość 1100 m n.p.m., (podobnie jak na Babiej Górze – Pawłowski 1967).

Jest to higrofilny gatunek, zasiedlający:

kamieniste pobraża potoków górskich oraz same potoki,

wilgotne zarośla i lasy nadrzeczne, pobraża drobnych zbiorników wodnych w lasach, bagna i torfowiska, także przydrożne rowy z zatkanymi przepustami i stagnującą wodą. Chrząszcze mogą bytować w bezpośrednim otoczeniu niewielkich oczek wodnych i w samych oczkach oraz w śródleśnych kałużach i lokalnych zabagnieniach terenu.

Traszka grzebieniasta:

W Besidzie Śląskim traszka grzebieniasta była wykazywana przez Świerada w 1988 roku (Płazy Karpat Polskich w ujęciu wertykalnym. Instytut Kształcenia Nauczycieli im. W. Spasowskiego w Warszawie.) na terenie: Dzięgielwa, Cisownicy, Bystrej Śląskiej.

Występuje na całym obszarze w drobnych, zbiornikach wodnych takich jak: rowy przydrożne, stawki, młaki i wyrobiska.

Obserwowana była w okolicach (obserwacje gatunku w latach 2009-2010):

- Dzięgielowa
- Parszywca na terenie wyrobiska
- jez. Wielka Łąka
- Bystrej Śląskiej - rozlewiska rzeki Białki
- Bielska-Białej - w kałuży obok potoku
- Wisły w rozlewiskach rzeki Wisły
- Kawulonce- rozlewiskach Olzy (wys. 550-600 m n.p.m.)
- Istebnej – kałuża przy rzece Olza
- Radziechowego-Stawisk w kałuży przy strumieniu
- Radziechowego w wyrobisku wypełnionym wodą
- Węgierskiej Górze w kałuży przy potoku wpadającego do rzeki Soły

Gatunek rzadko spotykany. Na stanowiskach jest nieliczny. Na każdym stanowisku obserwowano pojedyncze osobniki (od 1-5) (na 13 różnych stanowiskach zaobserwowano łącznie 30 osobników)

Trudno jest ocenić wielkość populacji, ponieważ jest to gatunek związany głównie z większymi akwenami wodnymi, które są zlokalizowane poza obszarem Ostoi „Beskid Śląski”.

Zwierzę należy do gatunków dwuśrodowiskowych: gody i składanie jaj odbywa w większych, trwalszych zbiornikach, a gdy ich brak do rozrodu wykorzystuje głębsze kałuże, czy wyrobiska wypełnione wodą. Na łądzie jako kryjówki wykorzystuje zagłębienia pod ściętymi pniakami, w zaroślach i na obrzeżach lasów. W Ostoi Beskidu Śląskiego traszki grzebieniaste występują w rozlewiskach strumieni, głębokich kałużach, stawach, wyrobiskach i rowach przydrożnych.

Wydaje się, że gatunek jest we właściwym stanie ochrony, choć na skraju zasięgu wysokościowego, występując w suboptymalnych siedliskach. Zasięg wysokościowy występowania gatunku na obszarze Natura 2000 Beskid Śląski to wysokość do ok. 600 m n.p.m. Pod względem liczebności, beskidzka populacja jest jedną z mniej licznych w Polsce. Potencjalne siedliska gatunku są dostępne w niższych partiach Beskidu Śląskiego w rozlewiskach rzek i strumieni oraz w wyrobiskach żwiru, czy kamieniołomach. Na zasiedlonych stanowiskach stwierdza się tylko słabą antropopresję. Gatunek wydaje się być odporny na nagłe zmiany środowiskowe poza nadmierną ingerencją człowieka (osuszanie i melioracje, wypalanie traw, nadmierne stosowanie nawozów sztucznych w rolnictwie oraz rozbudowa obiektów turystycznych). Warunkiem jego utrzymania jest zachowanie wilgotnych biotopów, w tym izolowanych, małych oczek wodnych, młak śródleśnych i młak w obrębie łąk, rozlewisk niewielkich strumieni i rzek, niezasypanywanie i niezarybianie stawów.

Traszka karpacka:

W Besidzie Śląskim traszka karpacka była wykazywana przez Świerada w 1988 roku (Płazy Karpat Polskich w ujęciu wertykalnym. Instytut Kształcenia Nauczycieli im. W. Spasowskiego w Warszawie.) na terenie: Cisowca, Salmopolu, Kubalonki, Złatnej, Kasperek, Ustronia i Malinki.

Występuje na całym obszarze w drobnych, płytkich zbiornikach wodnych takich jak: koleiny wypełnione wodą, rozlewiska potoków z wodą stojącą, rowy przydrożne, płytkie stawki czy kałuże.

Gatunek obserwowany był w latach 2009-2010:

- w okol. Lesznej Górnej w rowach przydrożnych wypełnionych wodą oraz w rozlewiskach strumieni
- w okol. Ustronia na drogach stokowych w koleinach leśnych
- wzdłuż drogi stokowej, w kałużach Na Kryścionk
- na poboczu drogi w rowach i rozlewiskach Wapiennicy
- w okol. Bystrej Śląskiej w koleinach leśnych i rozlewiskach strumieni
- w okol. Przysłopu w rozlewiskach potoku
- w okol. Kubalonki na drogach leśnych i w rozlewiskach potoku
- na odcinku od Kukuczki do Wyrobiska na drogach leśnych i w rowach obok dróg utwardzonych
- w rejonach Lipowej w rozlewiskach potoków na poboczach drogi
- w okol. Wisły w rejonie Barańskiego Mostu
- w okol. Przysłopu na drogach oddziałowych i stokówkach
- wzdłuż drogi prowadzącej z Kamesznicy w rozlewiskach strumieni
- w okol. Węgierskiej Górki na drodze leśnej

Gatunek często spotykany na całym obszarze w dogodnych dla siebie siedliskach. Na stanowiskach jest nieliczny. Na każdym stanowisku obserwowano pojedyncze osobniki (od 1-8). Na 13 odnalezionych stanowiskach zaobserwowano łącznie ok. 100 os.

Jeżeli przyjmiemy że na jednym stanowisku wielkości ok. 0,5 m² znajdujemy średnio jedną parę, to na obszarze Ostoi - Beskid Śląski, w optymalnych dla gatunku siedliskach, może ich występować kilkaset.

Zwierzę należy do gatunków dwuśrodowiskowych: gody i składanie skrzeku odbywa w niewielkich, często bardzo nietrwałych zbiornikach wodnych, z roślinnością wodną, choć spotykane były w kałużach pozbawionych roślinności wodnej, o mulistym dnie, których poziom wody w dużym stopniu zależy od wiosenno-letnich opadów. Na łądzie jako kryjówki wykorzystuje zagłębienia pod ściętymi pniakami i w zaroślach. W Ostoi Beskidu Śląskiego traszki występują w koleinach dróg leśnych, w kałużach na szlakach zrywkowych i na drogach polnych, w rozlewiskach strumieni, płytkich stawkach.

Wydaje się, że gatunek jest w niewłaściwym stanie zachowania, jak na tak duży obszar - nieliczny. Ma szeroki zasięg wysokościowy występowania na obszarze Natura 2000 Beskid Śląski - od 400 po 900 m n.p.m. Pod względem liczebności beskidzka populacja jest jedną z mniej licznych w Polsce. Potencjalne siedliska gatunku są dostępne na całym obszarze, a stan siedlisk dobry. Na zasiedlonych stanowiskach stwierdza się tylko słabą antropopresję. Gatunek wydaje się być odporny na nagłe zmiany środowiskowe poza nadmierną ingerencją człowieka (osuszanie i melioracje, wypalanie traw oraz nadmierne stosowanie nawozów sztucznych w rolnictwie). Warunkiem jego utrzymania jest zachowanie wilgotnych biotopów, w tym izolowanych, małych oczek wodnych, młak śródleśnych i młak w obrębie łąk, rozlewisk niewielkich strumieni oraz nieutwardzanie dróg leśnych, prowadzenie prac leśnych związanych z transportem

drewna, co sprzyja powstawaniu kolein, które po ulewnych deszczach stają się dogodnym miejscem do rozmnażania się traszek.

Kumak górski:

Kumak górski związany jest prawie wyłącznie z Karpatami i ich pogórzem (Homan, Szymura 1998). Zamieszkuje drobne, zwykle okresowe zbiorniki wodne, stawki i gliniarki. W Beskidzie Śląskim był wykazywany przez Świerada w 1988 roku (Płazy Karpat Polskich w ujęciu wertykalnym. Instytut Kształcenia Nauczycieli im. W. Spasowskiego w Warszawie.) na terenie: Cisowcu, Salmopolu, Kubaloncy, Złatnej, Kasperkach i Ustroniu.

Występuje na całym obszarze w drobnych, płytkich zbiornikach wodnych takich jak: koleiny wypełnione wodą, rowy przydrożne, kałuże.

Gatunek obserwowany był w latach 2009-2010:

- w okol. Lesznej Górnej w rowach przydrożnych wypełnionych wodą
- w okol. Ustronia na drogach stokowych w koleinach leśnych
- wzdłuż drogi stokowej Na Kryścionk w kałużach, (okol. Brennej)
- na poboczu drogi w kałużach w pobliżu Wapiennicy
- na drodze leśnej pomiędzy Brenną a Szczyrkiem, w koleinach leśnych
- w okol. Przysłopy w kałużach na drodze leśnej
- w okol. Kubalonki w kałużach na drogach leśnych
- na odcinku od Kukuczki do Wyrobiska, na drogach leśnych i w rowach obok dróg utwardzonych
- w rejonach Lipowej w kałużach na drodze
- w okol. Wisły w rejonie Barańskiego Mostu w kałużach
- w okol. Przysłopy na drogach oddziaływanych i stokówkach
- wzdłuż drogi prowadzącej z Kamesznicy
- w okol. Węgierskiej Górki na drodze leśnej

Gatunek często spotykany na całym obszarze w dogodnych dla siebie siedliskach. Na stanowiskach jest nieliczny. Na każdym stanowisku obserwowano pojedyncze osobniki (od 1-4). Na 13 różnych stanowiskach zaobserwowano łącznie ok. 60 os.

Jeżeli przyjmiemy, że na jednym stanowisku wielkości ok. 0,5 m² znajdujemy średnio jedną parę, to na obszarze Ostoi Beskid Śląski w optymalnych dla gatunku siedliskach może ich występować kilkaset.

Zwierzę należy do gatunków dwuśrodowiskowych: gody i składanie skrzeku odbywa w niewielkich, często bardzo nietrwałych zbiornikach wodnych, nierzadko całkowicie pozbawionych roślinności, o mulistym dnie, których poziom wody w dużym stopniu zależy od wiosenno-letnich opadów. Na łądzie jako kryjówki wykorzystuje zagłębienia pod ściętymi pniakami, w zaroślach i na obrzeżach lasów. W Ostoi Beskidu Śląskiego kumaki występują głównie w koleinach dróg leśnych, w kałużach na szlakach zrywkowych i drogach polnych.

Wydaje się, że gatunek jest we właściwym stanie zachowania, mimo stosunkowo mało licznej populacji. Ma szeroki zasięg wysokościowy występowania na obszarze Natura 2000 Beskid Śląski – od 400 po 900 m n.p.m. Pod względem liczebności beskidzka populacja jest jedną z mniej licznych w Karpatach. Potencjalne siedliska gatunku są dostępne na całym obszarze, a stan siedlisk dobry. Na zasiedlonych stanowiskach stwierdza się tylko słabą antropopresję. Gatunek wydaje się być odporny na nagłe zmiany środowiskowe poza nadmierną ingerencją człowieka (osuszanie i melioracje, wypalanie traw oraz nadmierne stosowanie nawozów sztucznych w rolnictwie). Warunkiem jego utrzymania jest zachowanie wilgotnych biotopów, w tym izolowanych, małych oczek wodnych, młak śródleśnych i młak w obrębie łąk, rozlewisk niewielkich strumieni oraz nieutwardzanie dróg leśnych, prowadzenie prac leśnych związanych z transportem drewna, co sprzyja powstawaniu kolein, które po ulewnych deszczach stają się dogodnym miejscem do rozmnażania się kumaków.

Wilk:

Subpopulacja wilka na obszarze ostoi Beskid Śląski jest fragmentem większej populacji zamieszkującej łąk Karpat. Istniejące połączenia (korytarze ekologiczne) z Beskidem Żywieckim i niziną częścią województwa śląskiego są zagrożone m. in. inwestycjami transportowymi i zabudową.

Po całkowitym wytopieniu wilki powróciły do Beskidu Śląskiego w połowie lat 90-tych XX wieku. Pierwsza rozmnażająca się para notowana była w 1996 roku. Maksymalną liczbę osobników (8-9 dorosłych wilków w 2 watahach) obserwowano w latach 2002-2003. Później liczba osobników zmalała. Obecnie szacowana jest na 3-4 osobniki. Żyjące tu rodziny wilcze zamieszkują masywy Baraniej Góry, Skrzycznego, Szyndzielni, Klimczoka i Błatniej.

Siedliskiem wilka w Beskidzie Śląskim są rozległe kompleksy leśne. Szczęnięta wychowywane są w miejscach położonych powyżej 880 m n.p.m. (przeciętnie ok. 1000 m n.p.m.). Głównymi miejscami rozrodu są pasma Baraniej Góry, Skrzycznego, Błatniej i Stołowa. Gatunek nie jest wyraźnie związany z typami siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej.

Obserwuje się fluktuacje liczebności wilka w obszarze. Miejsca wychowu młodych zagrożone są przez szereg czynników antropogenicznych. Przeżywalność szczeniąt jest stosunkowo niska – przeciętnie jedynie 1,3 szczeniaka przeżywa do zimy w każdej wilczej grupie rodzinnej. Konieczna jest ochrona miejsc rozrodu wilków przed nadmierną antropopresją.

Rys:

Subpopulacja rysia na obszarze Beskidu Śląskiego jest fragmentem większej populacji zamieszkującej łuk Karpat. Żyjące tu osobniki migrują prawdopodobnie z Beskidu Żywieckiego. Istniejące połączenie (korytarze ekologiczne) z Beskidem Żywieckim są zagrożone m. in. inwestycjami transportowymi i zabudową.

Rys stwierdzany był w pasmach Czantorii, Baraniej Góry i Skrzycznego.

Liczba rysia szacowana jest na ok. 1-2 osobniki. Nie stwierdzono tu rozrodu rysia. Potencjalne miejsca wychowu kociąt zagrożone są przez szereg czynników antropogenicznych. Szacunki liczebności oparte są głównie o tropienia zimowe.

Siedliskiem rysia w Beskidzie Śląskim są rozległe kompleksy leśne. Rysie penetrują w trakcie polowań cały kompleks leśny, w tym obszary położone blisko zabudowań. Gatunek nie jest wyraźnie związany z typami siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej.

„Jakość” siedliska z punktu widzenia wymagań ekologicznych gatunku pogarsza się w wyniku antropopresji – inwestycji narciarskich, wylesienia, intensyfikacji ruchu turystycznego, agresywnych form turystyki – użytkowania quadów i motorów crossowych.

Wydra:

Zamieszkująca obszar Beskidu Śląskiego subpopulacja wydry nie jest izolowana i łączy się z innymi populacjami zamieszkującymi dorzecze Wisły i Odry.

Inwentaryzacje wydry w obszarze Natura 2000 Beskid Śląski wykazały jej obecność we wszystkich większych ciekach wodnych położonych w piętrze pogórza i w niższych położeniach regla dolnego (w znacznej części leżących już poza obszarem Natura 2000). Ślady jej bytowania stwierdzono zarówno w Olzie, jak i w dopływach Wisły (potoki: Twardorzeczka, Leśnianka, Malinowski, Wapienica, Kopydło, Janoszka, Bystra, Czarna Wisełka i Biała Wisełka).

W Beskidzie Śląskim wydra zamieszkuje głównie rzeki i większe potoki położone w piętrze pogórza i w niższych położeniach regla dolnego. Gatunek nie jest wyraźnie związany z typami siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej.

Dostępność tych środowisk jest w tym obszarze stosunkowo duża, jednak ich jakość pogarsza się głównie ze względu na prace hydrotechniczne polegające na umacnianiu brzegów i dna cieków wodnych za pomocą betonowych murów i gabionów siatkowo-kamiennych oraz usuwanie roślinności nadbrzeżnej.

Wydra to gatunek podlegający częściowej ochronie gatunkowej, a odstrzał wydr możliwy jest jedynie na terenie stawów hodowlanych, których na obszarze Natura 2000 Beskid Śląski nie ma. Od 1983 roku obszar zasiedlony przez wydry w obszarze wzrósł. Nieznana jest jednak liczebność wydry na badanym obszarze, nie można więc ocenić ilościowego wpływu wskazanych wcześniej zagrożeń na lokalną populację tego gatunku.

Podkowiec mały:

Brak informacji o żerowiskach i miejscach rozrodu lokalnej populacji podkowca małego. Dobrze rozpoznane są miejsca hibernacji i wykonana ocena liczebności zimujących osobników. Dostępne wstępne dane na temat miejsc swarmingu (Mysłajek 2002, Mysłajek i in. 2007, 2008, 2009).

Podkowiec mały występuje prawdopodobnie na całym obszarze ostoi Beskid Śląski, jednak dotychczasowe badania koncentrowały się w masywie Klimczoka, Stołowa i Błatniej oraz w masywie Malinowa i Skrzycznego, gdzie znajduje się najwięcej jaskiń.

Wielkość populacja jest nieznaną i trudną do oszacowania. W kontrolowanych jaskiniach hibernuje łącznie ok. 150 osobników, jest to jednak zapewne tylko część populacji. W sąsiedztwie granic obszaru zlokalizowane są ponadto dwie jaskinie, w których obserwowano łącznie blisko 100 podkowców małych.

Gatunek związany jest z następującymi siedliskami przyrodniczymi:

9110 – kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)

9130 – żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion*)

9410 – górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część – zbiorowiska górskie)

8310 – jaskinie nieudostępne do zwiedzania

Liczba podkowców małych hibernujących w jaskiniach w ostatnim dziesięcioleciu zwiększała się lub nie ulegała większym zmianom, w zależności od stanowiska. W ostatnich 5 latach odkryto szereg nowych jaskiń, które jak się okazało, również są dogodnymi zimowiskami tego gatunku.

Nocek orzęsiony:

Brak informacji o żerowiskach i miejscach rozrodu lokalnej populacji nocka orzęsionego. Stosunkowo dobrze rozpoznane miejsca hibernacji i wykonana ocena liczebności zimujących osobników. Dostępne wstępne dane na temat miejsc swarmingu (Mysłajek 2002, Mysłajek i in. 2007, 2008, 2009).

Nocek orzęsiony występuje prawdopodobnie na całym obszarze ostoi Beskid Śląski. Znane stanowiska koncentrują się w masywie Klimczoka, Stołowa i Błatniej oraz w masywie Malinowa i Skrzycznego, gdzie znajduje się najwięcej jaskiń.

Wielkość populacja jest nieznaną i trudną do oszacowania. W kontrolowanych jaskiniach hibernuje łącznie ok. 30 osobników, jest to jednak zapewne tylko część populacji. Łącznie w latach 2001-2008 odłowiono tu 73 osobniki, w tym maksymalnie 47 podczas jednej nocy przy jaskini w Trzech Kopcach. Pokazuje to, że faktyczna wielkość populacji może być znacznie większa.

Gatunek związany z następującymi siedliskami przyrodniczymi:

9110 – kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)

9130 – żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion*)

9410 – górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część – zbiorowiska górskie)

8310 – jaskinie nieudostępne do zwiedzania

Nocek duży:

Brak informacji o żerowiskach i miejscach rozrodu lokalnej populacji nocka dużego. Dobrze rozpoznane miejsca hibernacji i wykonana ocena liczebności zimujących osobników. Dostępne wstępne dane na temat miejsc swarmingu (Mysłajek 2002, Mysłajek i in. 2007, 2008, 2009).

Nocek duży występuje prawdopodobnie na całym obszarze ostoi Beskid Śląski, jednak dotychczasowe badania koncentrowały się w masywie Klimczoka, Stołowa i Błatniej oraz w masywie Malinowa i Skrzycznego, gdzie znajduje się najwięcej jaskiń.

Wielkość populacja jest nieznaną i trudną do oszacowania. W kontrolowanych jaskiniach hibernuje łącznie ok. 50 osobników, jest to jednak zapewne tylko część populacji.

Gatunek związany z następującymi siedliskami przyrodniczymi:

9110 – kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)

9130 – żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion*)

9410 – górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część – zbiorowiska górskie)

8310 – jaskinie nieudostępne do zwiedzania

Liczba nocków dużych hibernujących w jaskiniach w ostatnim dziesięcioleciu nie ulega większym zmianom. W ostatnich 5 latach odkryto szereg nowych jaskiń, które jak się okazało, również są dogodnymi zimowiskami tego gatunku.

Nocek Bechsteina:

Brak informacji o żerowiskach, miejscach rozrodu i zimowiskach wykorzystywanych przez lokalną populację nocka Bechsteina. Znane są tylko wybrane miejsca swarmingu (Mysłajek i in. 2007, 2008).

Nocek Bechsteina występuje prawdopodobnie na całym obszarze ostoi Beskid Śląski, jednak jest nieliczny. Znany z 5 stanowisk (4 miejsca swarmingu – jaskinia w Trzech Kopcach, Kościelec, rez. Kuźnie i Skrzyczne) oraz jednego miejsca żerowania – potok Leśnianka.

Wielkość populacji jest nieznana i trudna do oszacowania. W latach 2001-2008 odłowiono łącznie 19 osobników (maksymalnie 4 osobniki jednorazowo w trakcie swarmingu).

Gatunek związany z następującymi siedliskami przyrodniczymi:

9110 – kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)

9130 – żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)

9410 – górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część – zbiorowiska górskie)

8310 – jaskinie nieudostępnione do zwiedzania

Stan zachowania niemożliwy do oszacowania ze względu na wrywkowy charakter danych dotyczących populacji nocka Bechsteina w granicach ostoi.

Mopek:

W całym Beskidzie Śląskim znane są tylko 2 stanowiska mopka, z czego tylko jedno znajduje się w granicach obszaru Natura 2000 Beskid Śląski (Mysłajek i in. 2007, 2008, 2009).

Mopek odłowiony został w granicach ostoi tylko na stokach Skrzycznego, w Zbójeckim Wąwozie, podczas swarmingu. Jedyne miejsce hibernacji, bunkier Waligóra w Węgierskiej Górze, znajduje się poza granicami ostoi.

Wielkość populacja jest nieznana i trudna do oszacowania. Dotychczas odłowiono 1 osobnika. W znajdującym się w pobliżu granic ostoi bunkrze Waligóra obserwowano maksymalnie 5 osobników.

Gatunek potencjalnie związany z następującymi typami siedlisk:

9110 – kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)

9130 – żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)

9410 – górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część – zbiorowiska górskie)

8310 – jaskinie nieudostępnione do zwiedzania

Tab. 2. Ocena stanu ochrony gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej w obszarze „Beskid Śląski”

Nazwa polska gatunku	Nazwa łacińska gatunku	Siedlisko	Populacja	Perspektywy ochrony	Ocena ogólna	Ocena ogólna (%)			
						FV	U1	U2	XX
biegacz urozmaicony	<i>Carabus variolosus</i>	FV	XX	XX	XX				100
traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	U1	U1	U1	U1		100		
traszka karpacka	<i>Triturus montandoni</i>	FV	FV	FV	FV				100
kumak górski	<i>Bombina variegata</i>	U1	U1	U1	U1		100		
wilk	<i>Canis lupus</i>	U2	U2	U2	U2		30	60	
ryś	<i>Lynx lynx</i>	U2	U2	U2	U2		30	60	
wydra	<i>Lutra lutra</i>	U2	XX	U2	U2				100
podkowiec mały	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	FV	FV	FV	FV	100			
nocek orzęsiony	<i>Myotis emarginatus</i>	XX	XX	XX	XX				100
nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	FV	FV	FV	FV	100			
nocek Bechsteina	<i>Myotis bechsteinii</i>	XX	XX	XX	XX				100
mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	XX	XX	XX	XX				100

Potrzeby ochrony gatunków zwierząt

Tab. 1. Potrzeba podjęcia działań ochronnych gatunków zwierząt w obszarze Beskid Śląski (1= priorytet wysoki, 2 = średni, 3 = niski)

Nazwa polska gatunku	Nazwa łacińska gatunku	Priorytet	Najistotniejsze miejsca dla ochrony	Najistotniejsze działania ochronne (ogólnie)
biegacz urozmaicony	<i>Carabus variolosus</i>	2	Przysłop w grupie Baraniej Góry	Utrzymanie siedlisk wilgotnych, młak, rozlewisk, naturalnych brzegów potoków
traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	2	Okolice Węgierskiej Górki, Bystrej, Radziechowych	Utrzymanie miejsc rozrodu
traszka karpacka	<i>Triturus montandoni</i>	1	Rozlewiska potoków na całym obszarze	Utrzymanie istniejących i tworzenie nowych miejsc rozrodu
kumak górski	<i>Bombina variegata</i>	1	Rozlewiska potoków i zagłębienia wypełnione wodą na całym obszarze	Utrzymanie istniejących i tworzenie nowych miejsc rozrodu
wilk	<i>Canis lupus</i>	3	Masyw Baraniej Góry, Skrzycznego, Błatniej i Stołowa	Utrzymanie spokoju w ostojach – miejscach ew. rozrodu w okresie wychowu młodych
ryś	<i>Lynx lynx</i>	3	Masyw Baraniej Góry, Czantorii	Utrzymanie spokoju w ostojach – miejscach ew. rozrodu w okresie wychowu młodych
wydra	<i>Lutra lutra</i>	3	potoki: Twardorzeczka, Leśnianka, Malinowski, Wapienica, Kopydło, Janoszka, Bystra, Czarna Wisielka i Biała Wisielka	Utrzymanie nieuregulowanych koryt potoków, zadrzewień.
podkowiec mały	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	2	Masyw Klimczoka, Stołowa i Błatniej, Malinowa i Skrzycznego	Niezakłócanie spokoju w okresie hibernacji w jaskiniach (X-III);
nocek orzęsiony	<i>Myotis emarginatus</i>	3	Masyw Klimczoka, Stołowa i Błatniej, Malinowa i Skrzycznego	Niezakłócanie spokoju w okresie hibernacji w jaskiniach (X-III);
nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	2	Masyw Klimczoka, Stołowa i Błatniej, Malinowa i Skrzycznego	Niezakłócanie spokoju w okresie hibernacji w jaskiniach (X-III);
nocek Bechsteina	<i>Myotis bechsteinii</i>	3	Jaskinia w Trzech Kopcach, Kościelec, rez. Kuźnie i Skrzyczne) oraz miejsce żerowania – potok Leśnianka	Niezakłócanie spokoju w okresie hibernacji w jaskiniach (X-III);
mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	3	Stoki Skrzycznego, w Zbójeckim Wąwozie	XX

Zagrożenia dla gatunków zwierząt i sposoby ich eliminacji

Nazwa polska gatunku	Nazwa łacińska	Zagrożenie	Wpływ na przedmiot ochrony	Sposób eliminacji lub ograniczenia zagrożenia
----------------------	----------------	------------	----------------------------	---

	gatunku			
biegacz urozmaicony	<i>Carabus variolosus</i>	Przesuszenie siedlisk wilgotnych, obudowa koryt strumieni	Likwidacja siedlisk gatunku	Utrzymywanie właściwego poziomu wody na istniejących rozlewiskach, młakach, zakaz regulacji potoków ew. renaturyzacja cieków
traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	Likwidacja miejsc rozrodu – większych zbiorników wodnych	Zmniejszenie sukcesu rozrodczego gatunku, osłabienie populacji	Utrzymywanie znanych miejsc rozrodu, ew. tworzenie zastępczych
traszka karpacka	<i>Triturus montandoni</i>	Likwidacja miejsc rozrodu – mniejszych zbiorników wodnych, kolein (asfaltowanie dróg leśnych)	Zmniejszenie sukcesu rozrodczego gatunku, osłabienie populacji	Utrzymywanie znanych miejsc rozrodu, ew. tworzenie zastępczych – płytkich zbiorników, w naświetlonych miejscach
kumak górski	<i>Bombina variegata</i>	Likwidacja miejsc rozrodu – mniejszych zbiorników wodnych, kolein (asfaltowanie dróg leśnych)	Zmniejszenie sukcesu rozrodczego gatunku, osłabienie populacji	Utrzymywanie znanych miejsc rozrodu, ew. tworzenie zastępczych – płytkich zbiorników, w dobrze naświetlonych miejscach

wilk	<i>Canis lupus</i>	<p>Rozwój infrastruktury turystycznej. Promocja rozwoju infrastruktury turystycznej, głównie wyciągów narciarskich, wkraczającej w miejsca wychowu młodych przez wilki (wyższe partie gór).</p> <p>Intensyfikacja agresywnych form wypoczynku. Intensywniejsze wykorzystanie obszaru przez użytkowników skuterów śnieżnych, motocykli crossowych oraz quadów, wjeżdżających w ostoje wilków, w tym w miejsca rozrodu.</p> <p>Wylesienie. Zamieranie świerków w lokalnych nadleśnictwach i ich późniejsze usuwanie w ramach cięć sanitarnych powodujące rozległe wylesienia, obejmujące również znane uprzednio miejsca rozrodu wilków. Prace leśne prowadzone również w okresie wychowu szceniąt.</p> <p>Konflikty z hodowlą zwierząt gospodarskich. Promowanie hodowli owiec w regionie, np. w ramach programu Owca Plus, bez zabezpieczenia środków na wprowadzanie odpowiednich metod ochrony inwentarza przed drapieżnikami, może doprowadzić do większej liczby szkód i konfliktów z lokalną ludnością.</p>	<p>Przeplaszanie osobników, zmniejszanie i fragmentacja areału watah, obniżanie sukcesu rozrodczego, konflikty z hodowcami – nacisk na odstrzał osobników</p>	<p>Zabezpieczenie mateczników przed antropopresją – rozwojem turystyki i rekreacji, modyfikacja terminów prac leśnych, zabezpieczenie środków na ochronę owiec</p>
------	--------------------	--	---	--

ryś	<i>Lynx lynx</i>	<p>Rozwój infrastruktury turystycznej. Promocja rozwoju infrastruktury turystycznej, głównie wyciągów narciarskich, wkraczającej w miejsca wychowu młodych przez rysie (wyższe partie gór).</p> <p>Intensyfikacja agresywnych form wypoczynku. Intensywniejsze wykorzystanie obszaru przez użytkowników skuterów śnieżnych, motocykli crossowych oraz quadów, wjeżdżających w ostoje rysie, w tym w miejsca rozrodu.</p> <p>Wylesienie. Zamieranie świerków w lokalnych nadleśnictwach i ich późniejsze usuwanie w ramach cięć sanitarnych powodujące rozległe wylesienia, obejmujące również znane uprzednio miejsca rozrodu rysie. Prace leśne prowadzone również w okresie wychowu szczeniąt</p>	Przeplaszanie osobników, zmniejszanie i fragmentacja areału grup rodzinnych, obniżanie sukcesu rozrodczego,	Zabezpieczenie mateczników przez antropopresją – rozwojem turystyki i rekreacji, modyfikacja terminów prac leśnych,
wydra	<i>Lutra lutra</i>	<p>Niszczenie siedlisk. Umacnianie rzek oraz potoków za pomocą murów betonowych, nasypów kamiennych oraz gabionów siatkowo-kamiennych. Usuwanie roślinności nadbrzeżnej.</p> <p>Kłusownictwo</p> <p>Kolizje z pojazdami. stwierdzono przypadki zabijania wydr przez pojazdy na drogach biegnących w pobliżu cieków wodnych.</p> <p>Zanieczyszczenie środowiska. Zanieczyszczenie wód jest ważnym czynnikiem wpływającym na spadek liczebności populacji wydry. Zanieczyszczenie wód powodowane jest głównie brakiem kanalizacji w tutejszych gminach.</p>	Niszczenie siedlisk gatunku, bądź pogarszanie jego stanu; zmniejszanie liczebności populacji,	Pozostawienie nieuregulowanych potoków, dbałość o naturalna obudowę brzegów – ew. zalesienia; Przeciwdziałanie kłusownictwu w ramach istniejącego prawa. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej.

podkowiec mały	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	niekontrolowane remonty strychów budynków służących jako kolonie rozrodcze nocków dużych; nadmierna penetracja zimowisk (jaskiń i fortyfikacji) przez turystów; usuwanie dziuplastych drzew; wysychanie i zarastanie śródleśnych zbiorników leśnych; fragmentacja lasów; chemiczne zwalczanie owadów powodujących gradacje w lasach.	Niszczenie siedlisk, pogarszanie kluczowych warunków (hibernaculum) dla przeżywania gatunku, bezpośrednie narażanie osobników poprzez zatrucie środowiska	Zapewnienie spokoju na zimowiskach, utrzymywanie siedlisk leśnych we właściwym stanie ochrony (zgodne z zaleceniami dla typów siedlisk) Rezygnacja z oprysków środkami owadobójczymi
nocek orzęsiony	<i>Myotis emarginatus</i>	niekontrolowane remonty strychów budynków służących jako kolonie rozrodcze nocków orzęsionych; nadmierna penetracja zimowisk (jaskiń i fortyfikacji) przez turystów; usuwanie dziuplastych drzew; wysychanie i zarastanie śródleśnych zbiorników leśnych; fragmentacja lasów; chemiczne zwalczanie owadów powodujących gradacje w lasach.	Niszczenie siedlisk, pogarszanie kluczowych warunków (hibernaculum) dla przeżywania gatunku, bezpośrednie narażanie osobników poprzez zatrucie środowiska	Zapewnienie spokoju na zimowiskach, utrzymywanie siedlisk leśnych we właściwym stanie ochrony (zgodne z zaleceniami dla typów siedlisk) Rezygnacja z oprysków środkami owadobójczymi
nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	niekontrolowane remonty strychów budynków służących jako kolonie rozrodcze nocków dużych; nadmierna penetracja zimowisk (jaskiń i fortyfikacji) przez turystów; usuwanie dziuplastych drzew; wysychanie i zarastanie śródleśnych zbiorników leśnych; fragmentacja lasów; chemiczne zwalczanie owadów powodujących gradacje w lasach.	Niszczenie siedlisk, pogarszanie kluczowych warunków (hibernaculum) dla przeżywania gatunku, bezpośrednie narażanie osobników poprzez zatrucie środowiska	Zapewnienie spokoju na zimowiskach, utrzymywanie siedlisk leśnych we właściwym stanie ochrony (zgodne z zaleceniami dla typów siedlisk) Rezygnacja z oprysków środkami owadobójczymi

nocek Bechsteina	<i>Myotis bechsteini</i>	niekontrolowane remonty strychów budynków służących jako kolonie rozrodcze nocków dużych; nadmierna penetracja zimowisk (jaskiń i fortyfikacji) przez turystów; usuwanie dziuplastych drzew; wysychanie i zarastanie śródleśnych zbiorników leśnych; fragmentacja lasów; chemiczne zwalczanie owadów powodujących gradacje w lasach.	Niszczenie siedlisk, pogarszanie kluczowych warunków (hibernaculum) dla przeżywania gatunku, bezpośrednie narażanie osobników poprzez zatruwanie środowiska	Zapewnienie spokoju na zimowiskach, utrzymywanie siedlisk leśnych we właściwym stanie ochrony (zgodne z zaleceniami dla typów siedlisk) Rezygnacja z oprysków środkami owadobójczymi
mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	niekontrolowane remonty strychów budynków służących jako kolonie rozrodcze nocków dużych; nadmierna penetracja zimowisk (jaskiń i fortyfikacji) przez turystów; usuwanie dziuplastych drzew; wysychanie i zarastanie śródleśnych zbiorników leśnych; fragmentacja lasów; chemiczne zwalczanie owadów powodujących gradacje w lasach.	Niszczenie siedlisk, pogarszanie kluczowych warunków (hibernaculum) dla przeżywania gatunku, bezpośrednie narażanie osobników poprzez zatruwanie środowiska	Zapewnienie spokoju na zimowiskach, utrzymywanie siedlisk leśnych we właściwym stanie ochrony (zgodne z zaleceniami dla typów siedlisk) Rezygnacja z oprysków środkami owadobójczymi

Warunki utrzymania lub poprawy stanu ochrony gatunków zwierząt

Gatunek	Stan ochrony	Cel ochrony	Warunki utrzymania/odtworzenia FV
biegacz urozmaicony	<i>Carabus variolosus</i>	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie	Rezygnacja z osuszania młak, podmokłości itp. – zalecenia zgodne ze wskazaniami dla siedlisk 7230 i 7140
traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie	zalecenia zgodne ze wskazaniami dla siedlisk 91E0, 7230
traszka karpacka	<i>Triturus montandoni</i>	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie	zalecenia zgodne ze wskazaniami dla siedlisk 91E0, 7230
kumak górski	<i>Bombina variegata</i>	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie	zalecenia zgodne ze wskazaniami dla siedlisk 91E0, 7230
wilk	<i>Canis lupus</i>	Utrzymanie populacji na aktualnym poziomie i siedliska we właściwym stanie	Zachowanie mateczników, ograniczenie antropopresji, utrzymanie bazy żerowiskowej
ryś	<i>Lynx lynx</i>	Utrzymanie populacji na aktualnym poziomie i siedliska we właściwym stanie	Zachowanie mateczników, ograniczenie antropopresji, utrzymanie bazy żerowiskowej
wydra	<i>Lutra lutra</i>	Utrzymanie siedliska we	zalecenia zgodne ze wskazaniami dla

		właściwym stanie	siedlisk 6430 i 91E0,
podkowiec mały	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie, w tym miejsc hibernacji	zalecenia zgodne ze wskazaniami dla siedliska 8130
nocek orzęsiony	<i>Myotis emarginatus</i>	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie w tym miejsc hibernacji	zalecenia zgodne ze wskazaniami dla siedliska 8130
nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie w tym miejsc hibernacji	zalecenia zgodne ze wskazaniami dla siedliska 8130
nocek Bechsteina	<i>Myotis bechsteinii</i>	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie w tym miejsc hibernacji	zalecenia zgodne ze wskazaniami dla siedliska 8130
mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie	XX

Zakres monitoringu gatunków zwierząt

Gatunek nazwa polska	Gatunek nazwa łacińska	Wskaźniki stanu ochrony populacji i siedliska	Liczba powierzchni do monitoringu
biegacz urozmaicony	<i>Carabus variolosus</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w załączeniu	XX; do określenia po inwentaryzacji gatunku
traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w załączeniu	4
traszka karpacka	<i>Triturus montandoni</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w załączeniu	5
kumak górski	<i>Bombina variegata</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w załączeniu	5
wilk	<i>Canis lupus</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w załączeniu	Cały obszar - tropienia
ryś	<i>Lynx lynx</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w załączeniu	Cały obszar - tropienia
wydra	<i>Lutra lutra</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w załączeniu	XX – do określenia po inwentaryzacji
podkowiec mały	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w załączeniu	Zgodnie ze spisem hibernujących nietoperzy
nocek orzęsiony	<i>Myotis emarginatus</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w załączeniu	Zgodnie ze spisem hibernujących nietoperzy
nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w załączeniu	Zgodnie ze spisem hibernujących nietoperzy
nocek Bechsteina	<i>Myotis bechsteinii</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w załączeniu	Zgodnie ze spisem hibernujących nietoperzy
mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	Wskaźniki zgodnie z metodyką GIOŚ – w	1

		załączeniu	
--	--	------------	--

Braki danych

Brak informacji na temat:

- Powierzchni i stanu ochrony siedlisk gatunków;
- Konieczna inwentaryzacja gatunków: biegacz urozmaicony, płazy, wydra.
- Kontynuacja prac dla nietoperzy, w celu uzupełnienia wrywkowych danych.

Waloryzacja obszaru Natura 2000

Analiza rozmieszczenia siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk gatunków roślin i zwierząt pozwala na wskazanie najcenniejszych fragmentów obszaru Natura 2000 dla ochrony przedmiotów ochrony.

Największe nagromadzenie siedlisk i gatunków znajduje się niewątpliwie w masywie Baraniej Góry. Znajdują się tu (i tylko w tym rejonie) zarówno populacje obu chronionych gatunków roślin, jak i szereg siedlisk przyrodniczych. Spośród nich, takie siedliska jak bory bagienne, jaworzyny, bory świerkowe, roślinność naskalna, ziołorośla, młaki, ma tu najistotniejsze miejsca występowania w Beskidzie Śląskim. Znajdują się tu także mateczniki dużych drapieżników, stwierdzono tu spośród pozostałych gatunków biegacza, nietoperze.

Spośród pozostałych fragmentów obszaru wyróżniają się pasma Czantorii i Skrzycznego, wprawdzie oba poddane silnej presji ludzkiej, ale zachowujące jeszcze wysoki walor przyrodniczy – także w tych dwóch pasmach występuje nagromadzenie przedmiotów ochrony, zarówno siedlisk przyrodniczych jak i stanowisk gatunków zwierząt.

Analiza problemów związanych z ochroną obszaru Natura 2000 i propozycje rozwiązań

Obszar jako całość podlega wpływom i presji ludzkiej. Niektóre z tych oddziaływań, w przypadku zwiększonego natężenia, mogą szkodliwie wpływać na obszar Natura 2000, traktowany jako ekosystem, a więc układ obejmujący wszystkie żywe organizmy żyjące na określonym terenie, materię organiczną i środowisko nieożywione, powiązane ze sobą funkcjonalnie przez obieg materii i przepływ energii.

Sposoby ochrony poszczególnych przedmiotów ochrony

Siedliska przyrodnicze

Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk leśnych będących podstawą utworzenia obszaru „Beskid Śląski” wymaga przede wszystkim, aby:

- leśne zbiorowiska, takie jak: jaworzyny, bory na torfie, jak również wyłączone z użytkowania partie buczyn czy borów, powinny podlegać ochronie biernej, zapewniającej niezakłócony przebieg naturalnych procesów przyrodniczych.
- W pozostałych buczynach i borach, użytkowanych dotąd gospodarczo, mogą być dalej prowadzone działania gospodarcze, w taki sposób, by nie pogorszyć ich stanu ochrony, a więc z uwzględnieniem tzw. ekologicznych zasad gospodarki leśnej. Oznacza to: pozostawienie pewnej ilości suchego drewna w lesie (poziom do ustalenia z nadleśnictwem), pozostawianie starych, dziuplastych drzew, respektowanie ściśle określonego, dostosowanego do lokalnych uwarunkowań etatu rębnego, podniesiony nieco wiek rębności itp. W monokulturach świerkowych natomiast należy rozpocząć przede wszystkim przebudowę drzewostanu, wprowadzając gatunki liściaste, bardziej odpowiednie w niższych piętrach reglowych. Unikać należy wprowadzania gatunków obcych geograficznie i siedliskowo.
- W przypadku łągów nie należy odcinać ich od zalewów rzeki lub osuszać, a przede wszystkim nie wycinać. Stosowany tradycyjny sposób pozyskiwania

drewna, nie zagraża ich istnieniu. W łągach rozprzestrzeniają się łąkowo obce gatunki inwazyjne (głównie rdestowiec japoński, niecierpek gruczołowaty), które zagłuszają rodzimą roślinność i powodują spadek różnorodności biologicznej. Powinny one być eliminowane w miarę ich pojawiania się.

Główne zagrożenia leśnych siedlisk przyrodniczych to:

- Gradacje kornika, i inne klęski żywiołowe
 - Odlesianie i fragmentacje kompleksów leśnych,
 - Rozproszona zabudowa letniskowa, gęstniejąca sieć dróg,
 - Intensywne użytkowanie rekreacyjne – narciarstwo, crossy, itp.
 - Inwazja gatunków obcych.
- Łąki i murawy bliźniczkowe oraz kserotermiczne, jako siedliska półnaturalne wymagają przywrócenia tradycyjnego użytkowania kośno-pasterskiego, zapobiegającemu procesom sukcesji, będącej dla nich głównym zagrożeniem.
- Siedliska wilgociolubne: młaki i ziołorośla górskie, oraz jaskinie i liczne wychodnie skalne, na których wykształcają się szczelinowe zbiorowiska paproci (kod siedliska 8220), jak również kamieńce nadrzeczne (wymagające zachowania naturalnego koryta rzeki i jej dynamiki) nie wymagają zasadniczo ochrony czynnej. Nie przewiduje się **żadnych działań mających charakter zabiegów ochrony aktywnej, skierowanych bezpośrednio na płaty tych siedlisk, gdyż dla ich wymagań ekologicznych najwłaściwszą formą ochrony jest ochrona bierna.**

Gatunki roślin

W przypadku obu gatunków roślin (tojad morawski i tocja karpacka) z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej warunki utrzymania ich siedlisk nie wybiegają poza założenia ochronne dla siedlisk przyrodniczych (ziołorośli, o kodzie 6430) z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej i są z nimi zgodne.

Zagrożeniem dla tojadu morawskiego i tocji karpackiej może być przypadkowe zniszczenie stanowisk lub części populacji w wyniku prac leśnych i in.

Nie jest natomiast znana reakcja populacji tojadu morawskiego i tocji karpackiej na potencjalną, drastyczną zmianę warunków siedliskowych w wyniku gwałtownego zniszczenia zbiorowisk leśnych w pobliżu ich stanowisk.

Zalecana dla tych gatunków jest ochrona bierna, polegająca na zabezpieczeniu stanowisk przed nieumyślnym zniszczeniem mechanicznym – zrywka drewna, rozjeżdżenie przez ciężki sprzęt, poprowadzenie szlaku lub drogi itp. Zidentyfikowanie w terenie, oznaczenie, naniesienie na plany ochrony, plany urządzania lasu itp.

Obuwik pospolity – skrajnie rzadki w obszarze, może wyginąć z przyczyn naturalnych; wpływać na to mogą także procesy sukcesji – konkurencja międzygatunkowa i wzrost ocienienia na stanowisku oraz przypadkowe zniszczenie osobnika obuwika.

Gatunki zwierząt

Głównym celem ochrony gatunków zwierząt jest utrzymanie na poziomie przynajmniej zbliżonym do aktualnego, liczebności populacji oraz odpowiedniej wielkości i jakości ich siedlisk. Wymaga to przede wszystkim:

- zachowania mateczników dużych drapieżników w naturalnym stanie i odseperowania ich od presji ludzkiej
- ograniczenie penetracji ludzkiej w wybranych partiach obszaru
- utrzymania siedlisk wilgotnych lub stworzenie zastępczych miejsc rozrodu dla gatunków płazów, chrząszczy
- dbałość o właściwe pod względem miejsca i czasu wykonywanie prac leśnych
- ochrona miejsc zimowania nietoperzy
- modyfikacja sposobów walki z kornikiem
- zaniechanie regulacji cieków lub rozważenie ich renaturalizacji

Ochrona jakości i naturalności cieków

- Zanieczyszczenia wód Wisły:
 - Ścieki z miejscowości leżących bezpośrednio nad potokiem lub w obrębie zlewni, pogarszające stan sanitarny wód poniżej miejscowości.
 - Wysypywanie śmieci wprost do koryta i składowanie ich na brzegach.
- Nielegalny pobór kamienia i żwiru z koryta, przyczyniający się do naruszenia równowagi w korycie i w efekcie do zwiększonej erozji.

Potencjalnie:

- Nadmierny pobór wody, zmniejszający przepływy w okresach niżówek zimowych
- Plany ochrony przeciwpowodziowej i innych regulacyjnych prac koryta rzeki

Oba potencjalne zagrożenia mogą w przyszłości doprowadzić do trudności z utrzymaniem minimalnych przepływów na potoku i przyspieszenia spływu wód, a więc docelowo z zahamowaniem naturalnego odnawiania siedlisk nadrzecznych, a także pogorszeniem jakości wody.

Niewłaściwie realizowane użytkowanie turystyczno-rekreacyjne

Konieczne jest stworzenie planu udostępnienia turystycznego i rekreacyjnego oraz promocji obszaru w nawiązaniu do planu regionalnego.

- Edukacja ekologiczna i promocja obszaru i jego walorów
- określenie pojemności środowiska dla poszczególnych typów aktywności rekreacyjnej (wyciągi narciarskie, szlaki, schroniska, gastronomiczne punkty, itp.)
- określenie pojemności środowiska dla zabudowy rekreacyjno-letniskowej (plan zagospodarowania przestrzennego).
- Zahamowanie nieuporządkowanego rozwoju sieci dróg utwardzonych w obrębie obszaru.

Istniejące plany zarządzania dla obszaru

W procesie przygotowania planu ochrony lub planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Beskid Śląski należy skonfrontować proponowane zapisy z następującymi dokumentami planistycznymi:

- Plan zagospodarowania przestrzennego 14 gmin
- Plan ochrony Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego
- Plany ochrony rezerwatów przyrody;
- Operat rybacki: ew. wskazówki powinno się uzgodnić z ew. planami PZW, choć nie musi to dotyczyć gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.
- Plany urządzania lasu, Program ochrony opracowany dla Leśnego Kompleksu Promocyjnego
- RZGW jako administrator górnej Wisły w zależności od potrzeb i posiadanych środków finansowych opracowuje projekty planów robót związanych z utrzymaniem wód i usuwaniem skutków powodzi.

Analiza możliwości skutecznej ochrony obszaru (SWOT)

Mocne strony Strength	Słabe strony Weakness
<p>Duży areał i duża liczba chronionych gatunków oraz siedlisk przyrodniczych. Naturalność fragmentów lasów, część objęta ochroną rezerwatową lub Leśnym Kompleksem Promocyjnym. Mała konkurencyjność gospodarcza terenu w stosunku do innych gruntów.</p>	<p>Brak spójnego planu rozwoju turystycznego regionu; Znaczne, już dokonane przekształcenia siedlisk leśnych (dominacja świerka), i rzecznych (uregulowane rzeki, progi i spiętrzenia), Zarzucenie gospodarki kośno-pasterskiej na znacznej części obszaru;</p>
Szanse Opportunities	Zagrożenia Threats
<p>Możliwość rozwoju działań edukacyjnych, Możliwość uzyskania dofinansowania na działania ochrony czynnej, Rozpoczęty proces przebudowy drzewostanów Zaangażowanie organizacji turystycznych Powinny być priorytetowo traktowane wszystkie wnioski z zakresu poprawy stanu środowiska (kanalizacje, oczyszczalnie, wysypiska itp).</p>	<p>Bardzo silna antropopresja w okresach zarówno letnim jak i zimowym. Klęska ekologiczna w lasach. Regulacja rzek (podejmowane w przeszłości ew. planowane na przyszłość). Wzrost zanieczyszczeń wody; Nadmierny pobór wody z rzeki, Wpływ zanieczyszczeń z terenów sąsiednich.</p>

Rekomendacje do zarządzania obszarem Natura 2000

Generalnie, osiągnięciu celów ochrony służyć będzie modyfikacja gospodarki leśnej i przywrócenie ekstensywnej gospodarki kośno-pasterskiej na wybranych terenach oraz regulacja (limitowanie) turystyki i udostępniania turystycznego terenu na obszarze Natura 2000 (zwłaszcza w dziedzinie rozbudowy infrastruktury turystyczno rekreacyjnej).

Zarządzanie obszarem Natura 2000 Beskid Śląski może pozostawać w rękach Lasów państwowych, jako zarządcy znacznej części terenu. Powinno być realizowane przy ścisłej współpracy z właścicielami gruntów, wspólnotami oraz samorządami miejscowymi. Nadzór merytoryczny nad obszarem pozostaje w rękach RDOŚ w Katowicach.